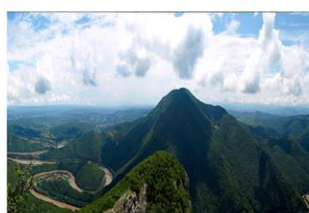

**ПЛАН ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ГРАДА ЧАЧКА
ЗА 2020. ГОДИНУ**

УВОД

1. УВОД

Намера одговорних Града Чачка је да Стратегијом одрживог развоја града Чачка дође до корисног документа чијим спровођењем ће бити обезбеђени битни предуслови за динамичан развој заједнице у складу са потребама и капацитетима данашње генерације. Кључне стратешке одреднице су: обезбеђење услова за стабилан економски развој градског и сеоског подручја, обезбеђење одговарајућих инструмената у свим аспектима социјалне заштите, очување и јачање људских ресурса и заштита животне средине са одрживим управљањем природним ресурсима. Ово су четири елемента која треба да обезбеде конкурентност Чачка у односу на окружење. У стратегији је садржан основни оквир развоја и акциони план са листом кључних активности, носилаца, учесника, рокова, процену трошкова и извора финансирања где је то било могуће.

У изради Стратегије одрживог развоја града Чачка су учествовале све институције од локалног и националног значаја које послују на територији града Чачка са преко 150 појединаца. Осим тога радна група је спровела анкетаирање 1.500 грађана који су својим одговорима указали на кључне проблеме, слабости и развојне приоритете.

За израду овог плана коришћени су подаци из евиденција:

- Градске управе за локални економски развој и осталих управа које су формиране у граду Чачку (Градска управа за опште и заједничке послове, Градска управа за урбанизам, Градска управа за финансије, Градска управа за локалну пореску администрацију, Градска управа за стручне послове Скупштине, Градоначелника и Градског већа, Градска управа за инспекцијски надзор, Градска управа за друштвене делатности),
- Регионалне привредне коморе Моравичког и Рашког управног округа и Регионалне агенције за просторни и економски развој Рашког и Моравичког округа са седиштем у Краљеву,
- Републичких установа које имају пословнице у Чачку (Национална служба за запошљавање, Телеком Србија, Пошта, Електродистрибуција, Завод за јавно здравље, Медицински центар „Др Драгиша Мишовић“, Центар за социјални рад, МУП Републике Србије, и др. релевантне институције)
- Јавних предузећа (ЈКП „Комуналац“ Чачак, ЈКП „Морвац“ Мрчајевци, ЈКП „Градско зеленило“ Чачак, ЈКП „Паркинг сервис“ Чачак, ЈКП „Чачак“ Чачак, ЈП „Градац“ Чачак, ЈКП „Водовод“ Чачак, ЈКП „Дубоко“ Ужице, ЈП „Рзав“ Ариље),
- Јавних установа и установа културе (Дом културе Чачак, Градска библиотека и библиотека Владислав Петковић ДИС, Народни музеј у Чачку, Уметничка галерија "Надежда Петровић", Међуопштински историјски архив, и др.)
- Удружења привредника (Унија „Чачак 2000“, Удружење „Градац 97“, Опште удружење предузетника, Форум привредника Чачка, и др.)
- Спортског центра “Младост” Чачак,
- Туристичке организације Чачка,
- Факултета, образовних и научних институција (Факултет техничких наука Чачак, Агрономски факултет Чачак, Институт за воћарство Чачак, Висока школа техничких струковних студија Чачак, Школска управа Чачак, Предшколска установа „Радост“ Чачак, Предшколска установа „Моје детињство“ Чачак, и др.)
- Статистичких годишњака,
- Веб сајтова РХМЗС, РЗС и НБС, Агенције за привредне регистре и осталих релевантних извора..

Предложени План имплементације Стратегије одрживог развоја града Чачка за 2020. годину је документ којим се одређују главне смернице инвестиционог развоја града за 2020. годину, у односу на расположиве финансијске ресурсе.

Реализација пројеката предвиђених Планом имплементације Стратегије одрживог развоја града Чачка за 2020. годину допринеће стварању бољих услова за привлачења домаћих и страних инвестиција, као и других заинтересованих лица, створиће се бољи услови за пословање локалне пословне заједнице, али и за живот локалног становништва у економским, политичким, социјалним, културним и другим сферама.

ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

2. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

2.1. Становништво

У Чачку, по подацима РЗС из 2018. године живи 110.279 становника на простору од 636км², што је 1,58% од укупног броја становника Републике Србије и 55,08% становништва територије Моравичког округа. Густина насељености овог подручја је далеко изнад републичког просека и просека Моравичког округа. У Чачку, на 1км², живи просечно 173 становника.

Табела 1. Основно поређење града и окружења (површина и становништво), 2018. год.

	Површина (км ²)	Број становника*
Град Чачак	636	110.279
Моравичка област	3.016	200.205
Република Србија	88.499	6.982.604

*процена РЗС средином 2018. године

2.2. Географски положај

ЧАЧАК – град у централном делу Републике Србије, седиште Моравичког управног округа, привредни, културни, административни центар подручја. Моравички округ поред града Чачка, обухвата и општине Горњи Милановац, Лучани и Ивањица. Централни део града чини чачанска котлина, смештена између планина Јелице на југу, Овчара и Каблара на западу и Вујна на северу, док је на истоку отворена према Краљевачкој котлини. Ове планине се благо и таласасто спуштају према чачанској котлини, граду Чачку и току Западне Мораве. Чачак се налази између општина Горњи Милановац на северу и Лучана на југозапеду. На западу је општина Пожега која припада Златиборском округу, источно је општина Кнић која је у саставу Шумадијског округа, а на југоистоку је град Краљево који припада Рашком округу. Од Београда Чачак је удаљен 150 км.

Територија града заузима површину од 636 км², и у погледу рељефа може се поделити на:

- Чачанску котлину са надморском висином од 200 м до 300 м,
- Брежуљкасто-брдски предео од 300 м до 500 м надморске висине, и
- Планински предео од 300 м до 985 м надморске висине.

Планине Јелица са (929 м), Овчар (985 м), Каблар (885 м), и Вујан (857 м) окружују Чачанску котлину кроз коју протиче река Западна Морава чија је дужина 318 км. Површина котлине је преко 270 км, дуга је око 40 км и пружа изванредне услове за пољопривреду.

Град Чачак захвата географски простор од 43°44' до 44°01' северне географске ширине и од 20°07' до 20°38' источне географске дужине, а налази се и на 43°53' с.г.ш. и 20°21' и.г.д. Према процени РЗС половином 2018. године у граду Чачку живи 110.279 становника.

Надморска висина на којој се налази подручје Чачка креће се од 204 м (ушће Бресничке реке у Западну Мораву) до 985 м (највиши врх планине Овчар). Град Чачак лежи на надморској висини од 242 м.

2.3. Локална самоуправа (администрација)

Град Чачак је територијална јединица у којој грађани остварују локалну самоуправу у складу са Уставом, законом и Статутом Града. Град има својство правног лица. Органи Града су: Скупштина, Градоначелник Града Чачка, Градско веће Града Чачка и градске управе.

Скупштину града Чачка чине: председник, заменик, секретар, и одборници. Извршни органи града су Градоначелник и Градско веће. Градоначелник има свог заменика и три помоћника (Помоћник Градоначелника за област заштите животне средине, Помоћник Градоначелника за област месне самоуправе и инфраструктуру и Помоћник градоначелника за област друштвених делатности).

Скупштина града Чачка има 75 одборника који се бирају на четири године, по поступку и на начин утврђен законом.

Градско веће чине Градоначелник, Заменик градоначелника и 11 чланова. Сваки од чланова Градског већа има своја ресорна задужења.

Градску управу града Чачка чини осам градских управа, и то: Градска управа за опште и заједничке послове, Градска управа за стручне послове Скупштине, Градоначелника и Градског већа, Градска управа за финансије, Градска управа за инспекцијски надзор, Градска управа за урбанизам, Градска управа за друштвене делатности, Градска управа за локални економски развој и Градска управа за локалну пореску администрацију.

Градска управа за финансије

У Градској управи за финансије обављају се послови који се односе на: планирање, припрему и израду нацрта буџета Града, планирање и праћење динамике остваривања прихода, израду процене прихода у текућој години, пројекцију средстава за наредну годину, извршење буџета, састављање консолидованог рачуна трезора буџета, праћење и анализу прихода буџета, припрему нацрта прописа из области изворних јавних прихода, праћење коришћења средстава за јавне и друштвене потребе Града, буџетско рачуноводство, вођење помоћних књига основних средстава и ситног инвентара, робног и материјалног књиговодства, плата и других помоћних књига, обрачун плата, накнада и других примања за органе Града, благајничко пословање, израду нацрта прописа и других аката у вези са финансирањем Града и друге послове у вези са финансирањем послова из делокруга Града у складу са Законом о буџетском систему.

Градска управа за финансије обавља и рачуноводствено - књиговодствене послове месних заједница и води њихово материјално финансијско пословање, евиденције о учешћима грађана и уплатама самодоприноса.

Градска управа за урбанизам

У Градској управи за урбанизам обављају се послови који се односе на: просторно планирање, урбанизам, грађевинарство, стамбене и комуналне делатности, животну средину, имовинско – правне послове (експропријације, самовласна заузећа, враћање утрина и пашњака селима, утврђивање права коришћења и успостављања ранијег режима својине неизграђеног осталог грађевинског земљишта ранијег сопственика), послове који се односе на располагање, коришћење и давања у закуп непокретности, чији је власник односно корисник Град, вођење јединствене евиденције о имовини чији је корисник Град и месне заједнице, вођење евиденције о становима који су дати у закуп и сл.), и друге послове из ових области.

Градска управа за друштвене делатности

У Градској управи за друштвене делатности обављају се послови који се односе на: дечију, социјалну и борачко инвалидску заштиту, образовање, примарну здравствену заштиту, спорт и омладину, културу, информисање и друге послове из надлежности Града у области друштвених делатности.

Градска управа за локалну пореску администрацију

У Градској управи за локалну пореску администрацију обављају се послови који се односе на: утврђивање, наплату и контролу изворних прихода Града (порез на имовину правних и физичких лица, накнаде које се односе на градско грађевинско земљиште, комуналну таксу, боравишну таксу, самодопринос, локалне административне таксе, накнаде за заштиту и унапређивање животне средине, новчане казне изречене у прекршајном поступку за прекршаје прописане актом Скупштине Града, приходе од давања у закуп односно на коришћење непокретности у државној својини које користи Град и индиректни корисници буџета), стара се о правима и обавезама пореских обвезника, а нарочито: води регистар обвезника изворних прихода града и врши утврђивање изворних прихода решењем за које није прописано да их утврђује сам порески обвезник у складу са законом; канцеларијску и теренску контролу у поступку администраирања изворних локалних јавних прихода, редовну и принудну наплату локалних јавних прихода, пореско књиговодство и извештавање и друге послове у складу са законом и одлукама Скупштине града.

Градска управа за локални економски развој

Градска управа за локални економски развој обавља послове који се односе на: локални економски развој, развој привредних делатности од интереса за Град, израду програма развоја делатности за које је надлежан Град, цене из надлежности Града, унапређење и развој пољопривреде и занатства и друге послове од значаја за привредни развој из надлежности јединице локалне самоуправе, утврђивање процене штете од елементарних непогода, и на реализацију стручних пројеката и друге послове за област одрживог развоја Града и појединих делатности.

Градска управа за инспекцијски надзор

Градска управа за инспекцијски надзор обавља послове: инспекцијског надзора над извршавањем прописа и других општих аката из надлежности Града, послове инспекцијског надзора који су им законом поверени из оквира права и дужности Републике: грађевинарства, просвете, комуналних делатности, саобраћаја, заштите животне средине, доношење закључака о дозволи извршења, послове принудног извршења решења донетих у поступку инспекцијског надзора и врши друге послове из ових области у складу са законом, Статутом и другим прописима Града.

Градска управа за опште и заједничке послове

Градска управа за опште и заједничке послове обавља послове који се односе на: организацију градских управа, пријемну канцеларију и архиву органа Града, канцеларијско пословање, лична стања грађана, јавне набавке, печате и штамбиле, вођење бирачког списка, изборе за одборнике и народне посланике, нормативно - правне, стручне и организационе послове за потребе органа месних заједница, референдум и грађанску иницијативу, пројектовање, имплементацију и реализацију информационог система, развој и коришћење информатичке технологије, пружање правне помоћи грађанима, радне односе запослених у органима Града, текуће и инвестиционо одржавање објеката, уређаја и опреме, које користе органи Града, одржавање хигијене, физичко обезбеђење, старање о возном парку, старање о противпожарној заштити, снимање тока седнице Скупштине града, курирске и друге заједничке послове за све градске управе и органе Града, који нису у надлежности других управа.

У Градској управи за опште и заједничке послове обављају се и други управни послови за које није одређен делокруг других градских управа.

Градска управа за стручне послове Скупштине, Градоначелника и Градског већа

Градска управа за стручне послове Скупштине, Градоначелника и Градског већа обавља: стручне, оперативне, организационе и административно - техничке послове за потребе Градоначелника, Градског већа и помоћнике Градоначелника (израду аката које доноси Градоначелник и Градско веће, а који нису у делокругу рада других градских управа), послове протокола за потребе органа Града, стручне послове у вези сарадње и удруживања Града са локалним самоуправама у земљи и иностранству, стручне и административне послове у вези са постављењем и разрешењем за које је надлежно Градско веће и Градоначелник, сазивање, припрему и одржавање седница Градског већа и стручних радних тела које образује Градоначелник и Градско веће, припрему радних и других састанака Градоначелника, заменика Градоначелника и Градског већа, припрему конференција за медије и припрему информативних и документационих материјала за јавно наступање Градоначелника, заменика Градоначелника и чланова Градског већа и друге послове у вези рада Градоначелника, заменика Градоначелника, Градског већа и помоћника Градоначелника.

Јавни сектор

О јавним пословима у граду Чачку се старају јавна предузећа и установе укључујући и Градску управу. Комунални послови поверени су јавним и јавним комуналним предузећима и има их седам локалних и два регионална. Културна збивања одвијају се кроз активности јавних установа и неколико удружења. Јавно информисање се одвија преко локалних медија и неколико дописништава. Заштита здравља организована је преко Здравственог центра "Др Драгиша Мишовић" и "Завода за јавно здравље", као републичких установа. У Чачку функционише преко 100 регистрованих удружења.

ПРИВРЕДА

3. ПРИВРЕДА

3.1. Основни подаци

Чачак је административни, привредни, медицински, образовни и културни центар Моравичког управног округа. Привреда Чачка је разнолика, а њену структуру чине осим пољопривредне производње, производњ резних алата за обраду метала, неметала и дрвета, термотехничких уређаја, дрвене, металне и комбиноване столарије, делова и прибора за фармацеутску индустрију и производа за медицинске потребе, прерада шумских и пољопривредних производа итд.

Основна карактеристика привреде Чачка је развијено приватно предузетништво (99,7 % свих предузећа у граду чини сектор микро, малих и средњих предузећа). Чачанску привреду карактерише заступљеност свих привредних делатности. Оно што обележава пословање ових предузећа и предузетника су висока флексибилност, иновативност и отвореност за сарадњу.

У Чачку тренутно послују четири удружења привредника, а то су: „Градац 97“, Опште удружење предузетника, „Унија Чачак 2000“, и „Форум привредника“ Чачка, а осим тога постоје и удружења власника занатских радњи, као и Удружење пословних жена „Надежда Петровић“. Од 2011. године у Чачку, као подстицај развоју привреде функционише и „Научно технолошки парк“ д.о.о. Чачак.

Повезивање и координацију између чачанских привредника и локалне власти врши Савет за привреду Града Чачка који своје предлоге, иницијативе и мишљења доставља Градоначелнику. Градоначелник разматра предлоге и доставља на извршење надлежним градским управама, јавним установама и јавним предузећима.

3.2. Структура привреде

Град Чачак, по Уредби Владе Републике Србије о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе спада у најразвијеније локалне самоуправе у Србији.

Табела 2: Број привредних друштава

Чачак	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Активних	1.749	1.794	1.858	1.871	1.724
Новооснованих	84	97	108	49	52
Брисаних/Угашених	25	32	32	20	16

Табела 3: Број предузетника

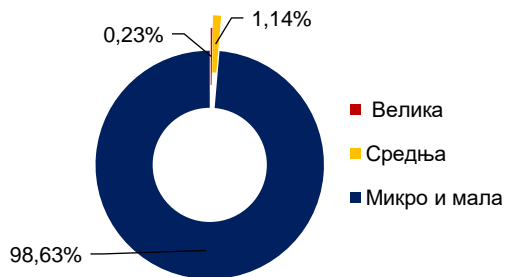
Чачак	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Активних	4.233	4.469	4.738	4.914	5.057
Новооснованих	610	558	650	636	319
Брисаних/Угашених	622	325	381	461	176

По подацима Агенције за привредне регистре из 2019. године, у Чачку послује 1.724 привредних друштава (највише је малих предузећа у приватном власништву) и 5.057 регистрованих радњи.

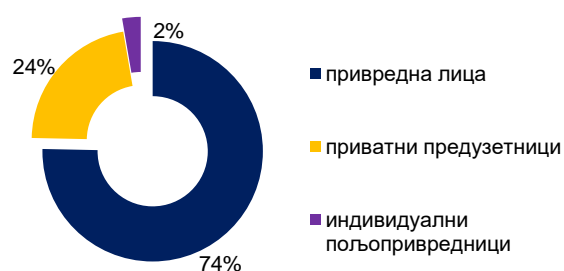
Табела 4: Број предузећа по величини, 2018. година

Предузећа	%
Велика	0,23
Средња	1,14
Микро и мала	98,63
УКУПНО	100

Предузећа по величини, 2018. год.

Регистрована запосленост, 2019. година

3.3. Запосленост у привреди

Према подацима Агенције за привредне регистре у Чачку је у 2019. години запослено 35.461 лице, од којих 75,36% ради код привредних друштава, док је 24,64% запослених у сектору предузетништва.

Табела 5. Број запослених по годинама

2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
31.572	32.550	33.855	35.141	35.461

Табела 6. Број запослених у правним лицима по секторима, 2019. година

Чачак	
Пољопривреда, шумарство и рибарство	190
Рударство	107
Прерађивачка индустрија	10.470
Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	370
Снабдевање водом; управљање отпадним водама, контролисање процеса уклањања отпада и сличне активности	423
Грађевинарство	1.251
Трговина на велико и трговина на мало; поправка моторних возила и мотоцикала	7.179
Саобраћај и складиштење	3.029
Услуге смештаја и исхране	1.595
Информисање и комуникације	639
Финансијске делатности и делатност осигурања	570
Пословање некретнинама	101
Стручне, научне и техничке делатности	985
Административне и помоћне услужне делатности	1.089
Државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	1.414
Образовање	2.180
Здравствена и социјална заштита	2.188
Уметност; забава и рекреација	506
Остале услужне делатности	511
Регистровани индивидуални пољопривредници	1.898

Највише запослених у чачанским предузећима ради у сектору прерађивачке индустрије (10.470 лица), друго место припада трговини (7.179), док је на трећем месту саобраћај и складиштење (3.029).

3.4. Индустрија

Чачак је град са традицијом у индустријској производњи. Чачанску привреду карактерише широк спектар привредних делатности, а индустрија заузима значајно место. Заступљен је широк спектар индустријских производа из области металопрераде и прераде неметала, прехрамбене индустрије, прераде целулозе, текстилне индустрије, робе широке потрошње. На подручју града Чачка наменска индустрија компаније „Слобода“ заузима значајно место, како по броју запослених радника, тако и по извозним резултатима.

У области хемије и неметала по свом квалитету препознатљиви су следећи производи: разне врсте лепкова, боја и заштитних средстава за метал и дрво, кућна хемија, цеви за широку потрошњу и разни други производи.

Индустрија текстила, коже и обуће је заступљена у привреди Чачка. За сада су то послови вршења услуга, али је све више предузећа која поред услужних послова извозе своје производе. Најзаступљенија је конфекција за младе, женска конфекција, заштитна опрема, вез и остала фина израда.

Значајан број чачанских малих и средњих предузећа се бави прерадом дрвета. Дрвна индустрија има традицију у чачанском крају. Условљена је набавком сировина које долазе са других територија, јер је ниска заступљеност шума у Чачку (24% територије припада шумама) и низак квалитет дрвета. Индустрија папира је тренутно у кризи због тога што је базни део ове индустрије угашен.

До недавно, грађевинарство Чачка су карактерисали велики индустријски системи као што су фабрике „Ратко Митровић“ и „Хидроградња“. Међутим, сада је развијен велики број малих грађевинских фирми из области нискоградње и високоградње.

Прерада пољопривредних производа и прехрамбена индустрија заузимају значајно место по броју привредних субјеката регистрованих за ову врсту делатности. У овој области постојала су предузећа за прераду кромпира, шумских плодова, слада, јаких алкохолних пића, пива као и из области жито-млинске и пекарске производње. Тренутно, у Чачку постоје силоси за прихват житарица који нису у потпуности искоришћени (Предузеће „Житопромет“ Чачак). Такође, сада постоји велики број малих пекара, кланица и организација које се баве откупом и складиштењем пољопривредних производа.

Град Чачак је уз велику финансијску помоћ Републике Србије изградио и инфраструктурно опремио Пословно – производну зону у Прелјини и Индустријску зону у Коњевићима. Такође је усвојеним планским актом предвиђено проширење Пословно – производне зоне у Прелјини.

Институционални капацитети за подршку развоју индустрије су: Привредна комора Краљево Организациона Јединица Чачак, Регионална агенција за просторни и економски развој Рашког и Моравичког округа, Факултет техничких наука Чачак, Висока школа техничких струковних студија Чачак (институције републичког карактера), Институт за воћарство Чачак, а на локалном нивоу подршку привредницима пружају: Градска управа за локални економски развој, као и пословна удружења. Од 2013. године интензивирају рад „Научно технолошког парка“ Чачак и у наредном периоду очекује се велики допринос индустријском развоју.

3.5. Пољопривреда

Територија града Чачка, према подацима Републичког завода за статистику, заузима површину од 636 км², од чега пољопривредне површине чине 44.065 ha. Њиве и баште заузимају површину од 23.525 ha (53,39%), воћњаци 5.474 ha (12,42%), виногради 351 ha (0,8%), ливаде 5.493 ha (12,46%) и пашњаци 4.806 ha (10,91%). По броју ангажованих у различитим пољопривредним делатностима, пољопривреда је примарна привредна грана. Тешко је утврдити тачан број становништва чија је основна делатност пољопривреда, јер је за многе пољопривреда само додатна делатност. Претпоставља се да на територији Чачка око 40% становништва своју материјалну егзистенцију заснива на производњи и продаји пољопривредних производа. Основна карактеристика пољопривредне производње је организованост на малим поседима.

Табела 7. Газдинства према величини коришћеног пољопривредног земљишта

Чачак		Пољопривредна газдинстава	ha
Укупно		10.437	29.380
Без земљишта		51	-
Пољопривредна газдинства	≤ 1 ha	3.045	1.867
	< 1 ≤ 2 ha	2.652	3.934
	< 2 ≤ 5 ha	3.318	10.659
	< 5 ≤ 10 ha	1.093	7.477

Табела 8. Распоживо земљиште пољопривредних газдинстава

Чачак		Пољопривредна газдинстава	ha
Распоживо земљиште		10.433	44.205
Пољопривредна газдинстава	≤ 1 ha	3.045	1.867
	< 1 ≤ 2 ha	2.652	3.934
	< 2 ≤ 5 ha	3.318	10.659
	< 5 ≤ 10 ha	1.093	7.477

Табела 9. Коришћено пољопривредно земљиште газдинстава по категоријама

Чачак	Пољопривредна газдинстава	ha
Укупно	10.386	29.380
Окућница	5.552	417
Оранице и баште	8.233	23.525
Ливаде и пашњаци	6.585	10.299
Воћњаци	6.263	5.474
Виногради	216	351
Расадници	12	25
Остало	8	295

Чачански крај има повољне услове за развој пољопривредне производње и туризма на селу. Погодан географски положај, осунчаност пространих планина и плодна котлина Западне Мораве, допринели су развоју различитих грана пољопривреде. Чачански крај има традицију у развоју воћарства, сточарства, повртарства и воћно-садног материјала, што представља добру подлогу за даља улагања у развој пољопривреде. Брдски предели познати су по засадима шљиве, јабуке, кајсије, крушке, брескве, трешње, док је у плодној моравској котлини заступљена производња поврћа на отвореном пољу: купус, паприка, кромпир, краставци, као и производња у затвореном простору.

Воћарска производња

Према подацима Пописа пољопривреде из 2012. године (извор Републички Завод за статистику) највише гајена воћна врста у чачанском крају је шљива са око 690.000 стабала на територији града. Мало иза шљиве је јабука са око 656.000 стабала. На трећем месту је крушка са 205.000 стабала, на четвртм кајсија са око 187.000 стабала, док је број стабала трешње, брескве и вишње мањи и креће се од 25-50.000 стабала, а орах, дуња и лешник су мање заступљене врсте¹.

Табела 10. Заступљеност дрвенастих воћних врста на територији града Чачка

Р.б.	Воћна врста	Број стабала	Површина (ha)
1.	Шљива	690.000	≈1.100
2.	Јабука	656.000	≈350
3.	Крушка	205.000	≈200
4.	Кајсија	188.000	≈370
5.	Трешња	53.000	≈100
6.	Бресква	36.000	≈60
7.	Ораси	26.000	≈80
8.	Вишња	24.000	≈30
9.	Дуња	15.000	≈25
10.	Лешник	6.000	≈8

Јагодасте воћне врсте не заузимају значајније место у структури воћарства чачанског краја.

Табела 11. Заступљеност јагодастих воћних врста на територији града Чачка

Р.б.	Воћна врста	Површина (ha)
1.	Малина	87
2.	Јагода	45,2
3.	Купина	32

Повртарска производња

Укупна производња поврћа у Чачанском крају одвија се највећим делом на отвореном пољу и у мањој мери у разним облицима заштићених простора где су претежно заступљени пластеници. Гајење поврћа на отвореном пољу заступљено је на већим површинама и углавном сконцентрисано у селима испод Чачка према Краљеву у низијском делу, низводно са обе стране реке Западне Мораве. Целокупно подручје Чачанског краја представља почетак Моравског повртарског рејона, традиционално је познато по повртарској производњи, где преовлађују повољни агроколошки услови за гајење свих врста поврћа. Уз могућност наводњавања овде је производња интензивирани са гајењем две и више култура на истим површинама током сезоне. Последњих година због бржег обрта капитала и профитабилност производња поврћа на отвореном пољу почела се полако ширити и на терене

¹Површине које заузимају наведене воћне врсте нису преузете из пописа, већ су добијене прерачунавањем (пр. Кајсије има око 188.000 стабала; просечна густина садње је око 500 стабала/ха, што значи да се наведених 188.000 стабала налази на око 370 ха

са већом надморском висином у села подјеличког подручја: Горња Атеница, Трнава, Жежевица, Виљуша, Бањица, Липница, Качулице и др. где се добија изузетно висок квалитет парадајза и лубеница. Поред наведених села гајење поврћа се сходно традицији баштованства добрим делом задржало у селу Трбушани, али које је претрпело корените промене као изажено имиграционо подручје јер је директно наслоњено на Град Чачак.

Карактеристика повртарске производње како на отвореном пољу, тако и у заштићеним просторима је организована као баштенска и/или комерцијална за тржиште. Баштенско гајење намењено је задовољењу сопствених породичних потреба, где се незнатни вишкови износе на локално тржиште. Комерцијална производња поврћа у Чачанском крају директно је намењена тржишту углавном за свежу потрошњу, где се пласман одвија на кванташким пијацама Чачка, Краљева и Београда и/или у виду продаје производа у газдинству разним купцима неретко и за потребе извоза. Последњих година велике количине свежег поврћа пласирају се и за потребе ланаца свих хипермаркета у нашој земљи.

Ратарска производња

Производња водећих ратарских врста на територији града Чачка заузима површину од 10.932,26 ха што чини 37,21% од укупних површина земљишта са којом располажу пољопривредни произвођачи. Најзаступљенија је производња кукуруза 5.099,97 ха или 46,64%; затим пшеница 2.604,57 ха или 23,82%; кромпир 1.465,21 ха или 13,40%; јечам 1.184,34 ха или 10,84% и овас 578,34 ха или 5,29%. Укупна вредност годишње производње за пет врста ратарских биљака износи 12.418.362 евра.

Табела 12. Површине, приноси и процењена вредност производње у 2012. години

Р. бр.	Врста	Површина [ха]	Просечни принос [кг/ха]	Укупни принос [т]	Вредност производње [ЕУР]
1.	Кукуруз	5.099,97	4.500	22.949,8	3.442.480 (1 кг = 0.15 €)
2.	Пшеница	2.604,57	3.580	9.324,4	1.771.628 (1 кг = 0.19 €)
3.	Кромпир	1.465,21	11.600	16.996,4	5.948.753 (1 кг = 0.35 €)
4.	Јечам	1.184,34	3.220	3.813,6	838.986 (1 кг = 0.22 €)
5.	Овас	578,34	2.850	1.648,3	416.515 (1 кг = 0.28 €)
Укупна вредност производње, 2013. година:					12.418.3622

Водећи рејон за производњу ратарских биљака чине села са леве и десне стране реке Западне Мораве низводно од Чачка, затим подвујански рејон и равничарски рејон са леве стране реке Западне Мораве узводно од Чачка. У осталим деловима територије града Чачка производња ратарских врста је мање заступљена.

Сточарство

Уопште узевши сточарство је најзначајнија грана пољопривредне производње у равничарском и брдско планинском подручју. Производне могућности града Чачка у овој грани производње су знатно веће од достигнутог обима производње. У анализираном подручју смањује се број оваца и говеда, управо оних врста стоке за чији узгој ово подручје има компаративне предности, по изузетно високој стопи. Расни састав стоке има тенденцију побољшања, али је, у целини посматрано, још увек доста неповољан. И остали показатељи по којима се мери интензивност сточарске производње овде су знатно неповољнији у односу на аграрно развијене земље света. Узроци заостајања развоја сточарске производње у Чачку су: недовољна привредна развијеност подручја и мере економске политике државе, неодговарајући расни састав стоке, протекционизам и регионална затвореност тржишта основним сточарским производима код најразвијенијих земаља света, запостављање развоја сточарске производње у задружном сектору пољопривреде и миграциони процеси и велике промене у структури пољопривредног становништва.

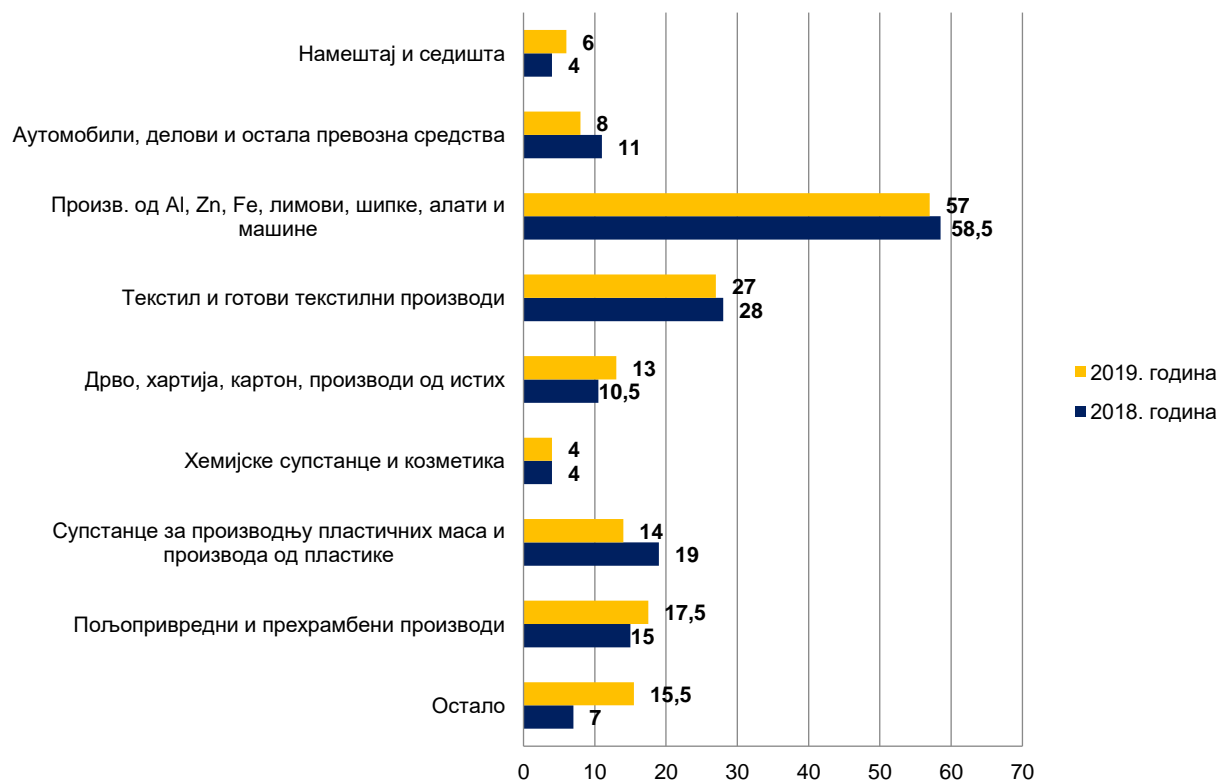
Институционални капацитети за подршку развоју пољопривреде и села су у Чачку добро развијени, што му даје предност у поређењу са околним градовима и општинама, али треба даље радити на њиховом јачању. Институције републичког карактера које су позициониране у Чачку су: Агрономски факултет Чачак, Институт за воћарство Чачак и Пољопривредна стручна и саветодавна служба Чачка. На локалном нивоу стручну подршку пољопривредницима пружају: Служба за развој пољопривреде (Градска управа за локални економски развој), пољопривредна удружења и задруге.

3.6. Структура извоза и увоза

Табела 13: Структура извоза према врсти производа у милионима ЕУР, Чачак.

Назив производа	2018. година милиони ЕУР	2019. година милиони ЕУР
Војна роба	5	18
Пољопривредни и прехранбени производи	15	17,5
Супстанце за производњу пластичних маса и производа од пластике	19	14
Хемијске супстанце и козметика	4	4
Дрво, хартија, картон, производи од истих	10,5	13
Текстил и готови текстилни производи	28	27
Производи од Al, Zn, Fe, лимови, шипке, алати и машине	58,5	57
Аутомобили, делови и остала превозна средства	11	8
Намештај и седишта	4	6
Остало	7	15,5

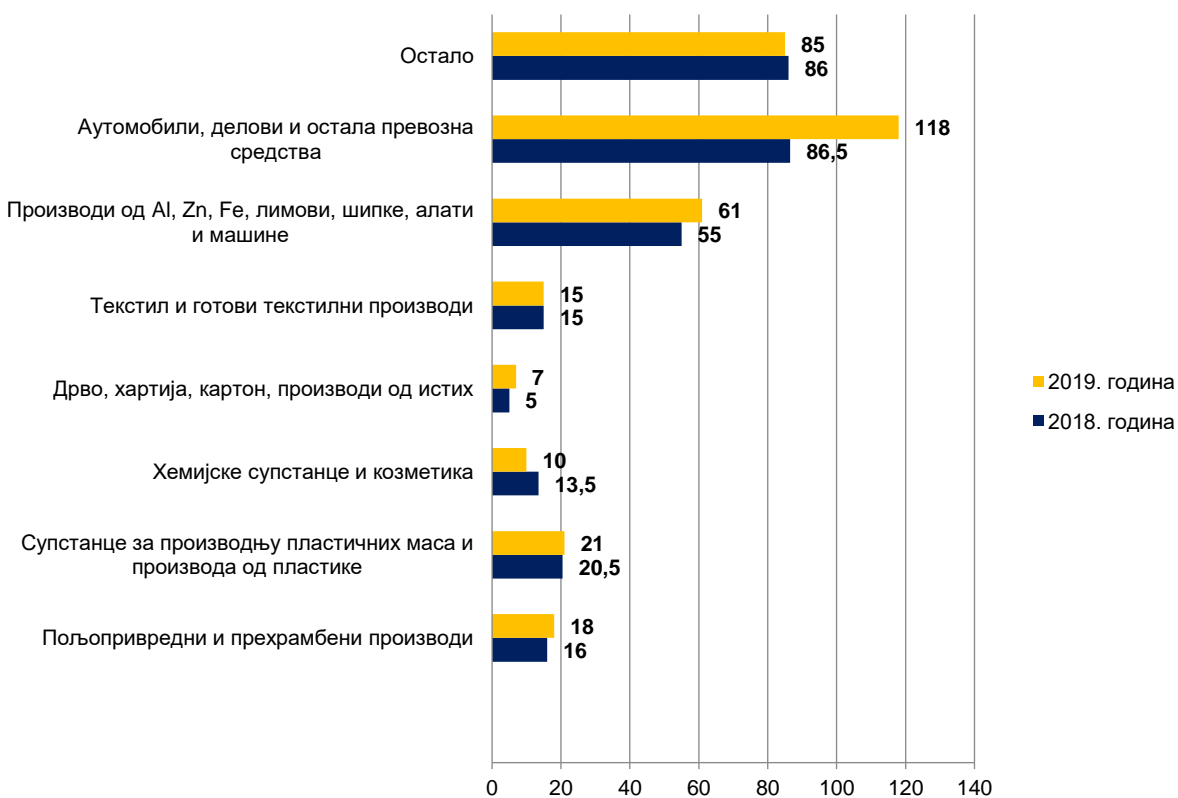
Структура извоза према врсти производа у милионима ЕУР, Чачак

Табела 14: Структура увоза према врсти производа, Чачак

Назив производа	2018. година милиони ЕУР	2019. година милиони ЕУР
Пољопривредни и прехранбени производи	16	18
Супстанце за производњу пластичних маса и производа од пластике	20,5	21
Хемијске супстанце и козметика	13,5	10
Дрво, хартија, картон, производи од истих	5	7
Текстил и готови текстилни производи	15	15
Производи од Al, Zn, Fe, лимови, шипке, алати и машине	55	61
Аутомобили, делови и остала превозна средства	86,5	118
Остало	86	85

Структура увоза према врсти производа у милионима ЕУР, Чачак

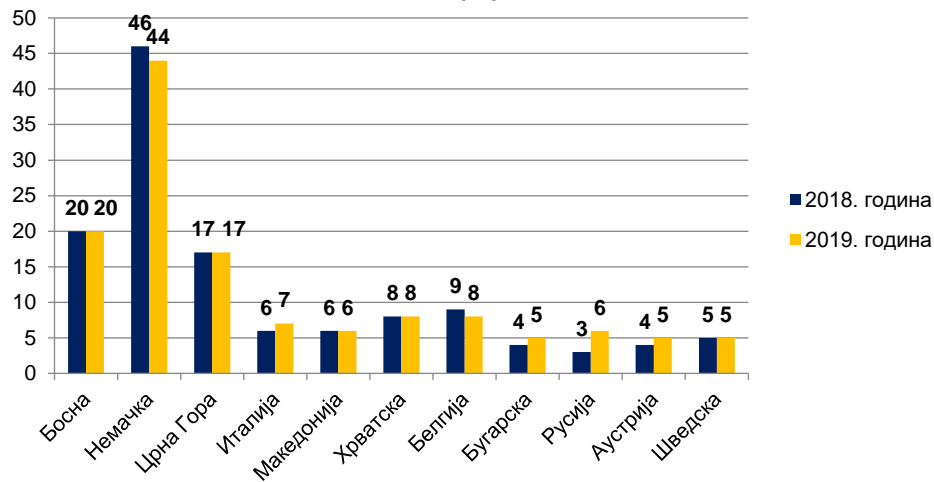

Табела 15. Структура извоза према дестинацији, Чачак.

Дестинација	2018. година милиони ЕУР	2019. година милиони ЕУР
Босна	20	20
Немачка	46	44
Црна Гора	17	17
Италија	6	7

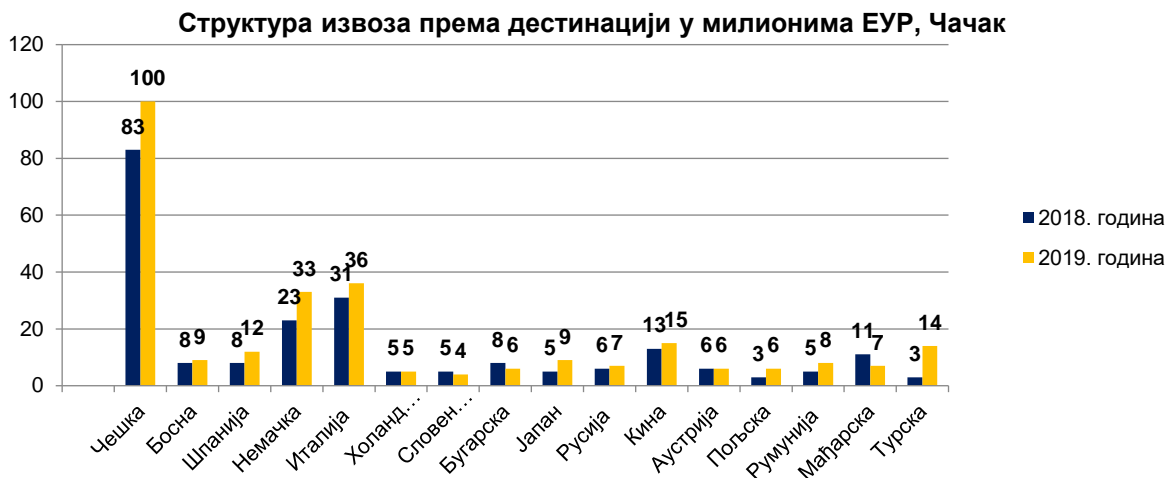
Македонија	6	6
Хрватска	8	8
Белгија	9	8
Бугарска	4	5
Русија	3	6
Аустрија	4	5
Шведска	5	5

**Структура извоза према дестинацији у милионима ЕУР,
Чачак**

Табела 15. Структура увоза према дестинацији, Чачак.

Дестинација	2018. година милиони ЕУР	2019. година милиони ЕУР
Чешка	83	100
Босна	8	9
Шпанија	8	12
Немачка	23	33
Италија	31	36
Холандија	5	5
Словенија	5	4
Бугарска	8	6
Јапан	5	9
Русија	6	7
Кина	13	15
Аустрија	6	6
Пољска	3	6
Румунија	5	8
Мађарска	11	7
Турска	3	14

3.7. Јавне финансије

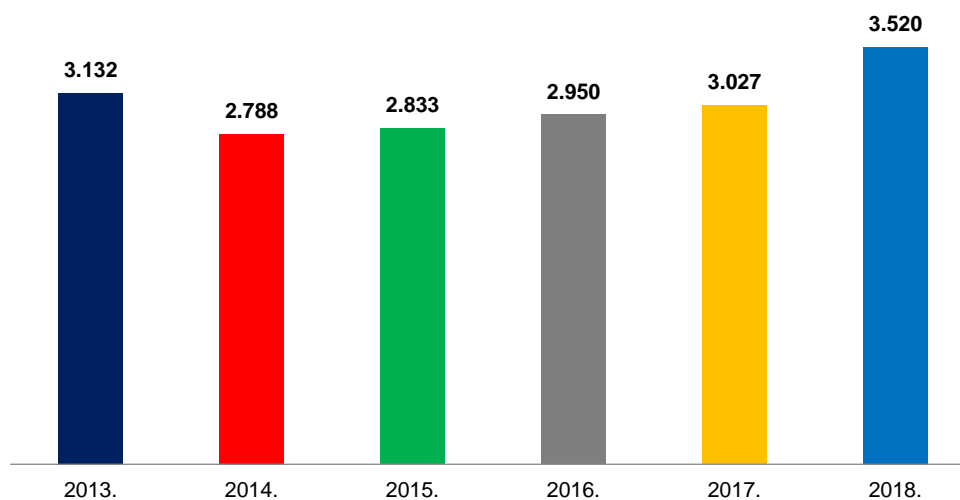
3.7.1. Приход градског буџета

Табела 17. Структура прихода градског буџета, 2018. година

	Чачак(€)*	Моравички округ(€)	Република Србија(€)
Укупни приходи	29.808.145	53.800.363	2.551.975.605
Укупни приходи по становнику	270.302	268.729	365.472
Текући приходи	28.517.057	52.434.185	2.445.982.493
Примања од продаје нефинансијске имовине	168.561	243.651	47.666.202
Примања од задужења и продаје финансијске имовине	1.122.526	1.122.526	58.326.910

* просечан годишњи средњи курс НБСза 2018. - 1€ = 118,2716 рсд

Извршење Буџета града Чачка, поређење по годинама [x10⁶ динара]

3.7.2. Расход градског буџета

Табела 18. Структура расхода градског буџета, 2018. година

	Чачак(€)*	Моравички округ(€)	Република Србија(€)
Укупни расходи	29.471.555	54.345.887	2.570.539.225
Укупни расходи по становнику	267.249	271.451	368.136
Текући расходи	25.470.350	46.064.203	2.102.236
Издаци за набавку нефинансијске имовине	3.678.643	7.793.283	362.593.869
Издаци за отплату кредита и набавку финансијске имовине	322.563	488.401	105.709.147
Остварени суфицит или дефицит	336.590	-545.524	18.563.620

** просечан годишњи средњи курс НБС за 2016. - 1€ = 123,1179 рсд

3.7.3. Регионална привредна комора Краљево ОЈ Чачак

У оквиру јединственог коморског система у Србији на територији Моравичке области послује Регионална привредна комора Краљево Организациона јединица Чачак за општине: Горњи Милановац, Лучани и град Чачак.

Чланови Коморе су предузећа, банке, осигуравајућа друштва, предузетници, удружења, задруге и сл., а повезани су заједничким пословним интересима.

3.7.4. Регионална агенција за просторни и економски развој Рашког и Моравичког округа

Основана је са циљем обједињавања потреба Рашког и Моравичког округа у процесу планирања и спровођења развојних активности. Оснивачи: Град Чачак, Општина Горњи Милановац, Општина Ивањица, Општина Лучани, Град Краљево, Општина Врњачка Бања, Општина Рашка, Асоцијација за развој Ибарске долине (ИДА) и Регионална привредна комора Краљево.

Регионална агенција пружа услуге намењене сектору малих и средњих предузећа и предузетника, задругама и кластерима, јединицама локалних самоуправа, институцијама, невладиним организацијама.

3.7.5. Пословна удружења

На територији града Чачка послују:

- Форум привредника Чачак
- Пословно удружење „Градац 97”,
- Пословно удружење Унија „Чачак 2000”
- Опште удружење предузетника Чачак,
- Удружења власника занатских радњи, као и
- Удружење пословних жена „Надежда Петровић“.

3.8. Научно технолошки парк

Научно технолошки парк Чачак је привредно друштво које у оквиру дефинисаног простора пружа инфраструктурну подршку и стручне услуге младим привредним субјектима и предузетницима ради лакшег трансфера технологија и знања из истраживачких и образовних установа у привредни сектор. Циљ је стварање нових производа, процеса и услуга кроз нова технолошка решења и значајно унапређење постојећих. Тако се повећава број предузетника и нових привредних друштава.

Сви субјекти који користе услуге Научно технолошког парка Чачак, стичу статус члана научно-технолошког парка или станара пословног инкубатора, којем Научно технолошког парка Чачак на једној или више локација омогућава просторне и инфраструктурне услове за рад и истовремено пружа остале услуге ради подизања нивоа високошколског, научноистраживачког, развојног, иновационог или производног рада.

У оквиру Научно технолошког парка Чачак отворен је Start up центар површине 620 метара квадратних који се налази на локацији дела зграде Дома културе у Чачку, а његова изградња и опремање финансирани су од стране Министарства без портфеља за иновације и технолошки развој уз финансијско учешће Града Чачка. Почетком 2020. године Влада Републике Србије ће преко Републичке дирекције за имовину купити простор површине око 5.500 метара квадратних за Научно технолошки парк Чачак на локацији бившег ЦЕР-а у Чачку.

Научно технолошки парк Чачак пружа:

- Образовање за потребе иновативног предузетништва.
- Подршку иновацијама и оснивање иновативних предузећа.
- Услуге Стартуп центра.
- Логистичку и техничку подршку

3.9. Олакшице које нуди локална заједница

Допринос за уређивање грађевинског земљишта за изградњу објеката за обављање делатности од значаја за привредни развој града Чачка може се умањити до 100 %, на основу одлуке Градског већа града Чачка, која се доноси на захтев инвеститора, поднет пре подношења захтева за издавање грађевинске дозволе.

Допринос за уређивање грађевинског земљишта за изградњу објеката који по завршетку изградње испуњавају услове за енергетски виши разред од минимално прописаног за ту врсту објеката, умањује се за 10%. Право на умањење доприноса утврђује се коначним обрачуном, у поступку издавања употребне дозволе за објекат, на основу увида у сертификат о енергетским својствима објеката (енергетски пасош).

3.10. Програми за обуку радне снаге

Национална служба за запошљавање - Филијала Чачак, сваке године бесплатно реализује различите програме додатног образовања и обуке, намењене незапосленим лицима:

- Стручна пракса,
- Стицање практичних знања,
- Клубови за активно тражење посла,
- Преквалификација и доквалификација,
- Обука за започињање сопственог посла,
- Обуке за активно тражење посла,
- Обуке за потребе тржишта рада,
- Обуке на захтев послодавца,
- Функционално основно образовање одраслих и сл.

3.11. Финансијска помоћ

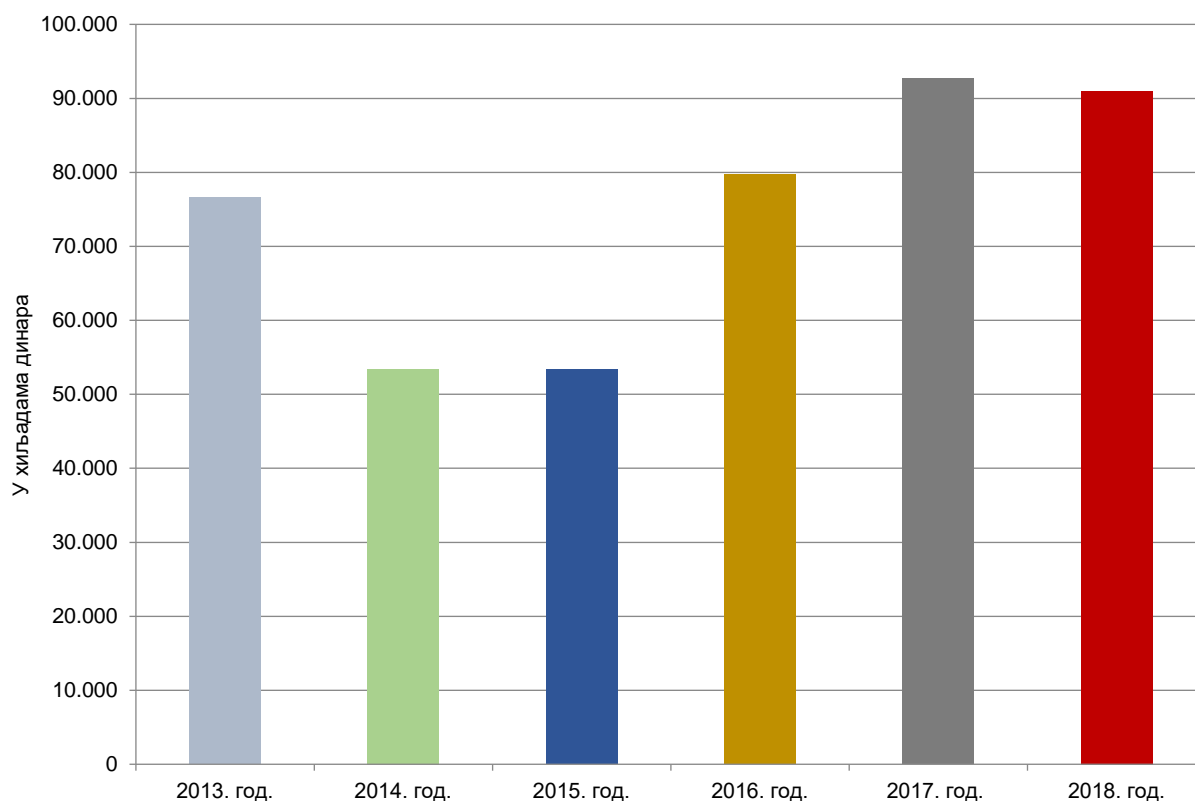
Програм локалног економског развоја града Чачка је први, такве врсте, усвојен програмски документ у Србији, и служи као добар модел за примену у градовима широм земље. Реализује се почев од 2016. године и има за циљ допринос економском развоју Чачка и стварању повољнијег пословног окружења. Циљне групе програма су: домаћи и страни инвеститори, мала и средња предузећа, предузетници.

Значајно је нагласити да Чачак води рачуна о потребама становништва које се бави пољопривредом. Сваке године у Буџету града Чачка опредељују се значајна бесповратна подстицајна средства за пољопривредну производњу регистрованим пољопривредним произвођачима.

Табела 19. Текуће дотације и субвенције

	2014. год. РСД	2015. год. РСД	2016. год. РСД	2017. год. РСД	2018. год. РСД
Текуће дотације Националној служби за запошљавање за програм запошљавања у граду Чачку	30.000.000	29.900.000	44.000.000	37.834.495	40.983.344
Субвенције приватним предузећима (Бесповратна подстицајна средства за пољопривредну производњу регистрованим пољопривредним произвођачима)	23.407.065	23.480.850	28.621.388	40.999.635	40.000.000
Субвенције приватним предузећима (Субвенције за подршку привреди)	-	-	7.076.060	13.876.658	10.000.000
Укупно:	53.407.065	53.380.850	79.697.448	92.710.788	90.983.344

Текуће дотације и субвенције

Према споразуму са Националном службом за запошљавање Чачак сваке године истој дотира одређена средства за подстицање запошљавања.

РАДНА СНАГА

4.1 Број и структура запослених

Табела 20. Број и структура запослених, 2019. година

	Чачак	Моравички округ	Република Србија
Запослени - укупно	35.461	60.986	2.131.079
У предузећима, установама, задругама и организацијама	26.224	44.683	1.688.241
Приватни предузетници, самостални делатници и запослени код њих	8.573	14.406	364.305
Регистровани индивидуални пољопривредници	664	1.898	78.533

4.2. Запосленост по делатностима

Табела 21. Структура запослених по секторима делатности, 2019. година

	Чачак	Моравичка област	Република Србија
Запослени - укупно	35.461	60.986	2.131.079
Пољопривреда, шумарство и рибарство	190	694	32.679
Рударство	107	651	24.246
Прерађивачка индустрија	10.470	20.905	444.888
Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	370	629	27.295
Снабдевање водом и управљање отпадним водама	423	764	34.123
Грађевинарство	1.251	2.272	96.292
Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	7.179	10.053	339.150
Саобраћај и складиштење	3.029	4.208	117.773
Услуге сместаја и исхране	1.595	2.495	78.487
Информисање и комуникације	639	907	63.935
Финансијске делатности и делатности осигурања осигурање	570	934	43.774
Пословање некретнинама	101	118	6.189
Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	985	1.551	101.825
Административне и помоћне услужне делатности	1.089	1.397	105.046
Државна управа и обавезно социјално осигурање	1.414	2.251	158.049
Образовање	2.180	3.730	140.794
Здравствена и социјална заштита	2.188	3.616	160.595
Уметност, забава и рекреација	506	843	35.340
Остале услужне делатности	511	1.068	42.068
Регистровани индивидуални пољопривредници	664	1.898	78.533

4.3. Просечне зараде

Просечна нето зарада по запосленом у 2018. години у Чачку износи 43.260 РСД, што је мање у односу на просек у Моравичком округу (43.817 РСД) и Републици Србији (49.650 РСД).

Табела 22. Упоредни преглед просечних зарада по запосленом по годинама.

	2010. (€)*	2011. (€)*	2012. (€)*	2013. (€)*	2014. (€)*	2015. (€)*	2016. (€)*	2017. (€)*	2018. (€)*
Просечна бруто зарада у Чачку	375	435	431	455	443	429	425	458	506
Просечна бруто зарада у Моравичкој области	369	429	426	457	436	431	438	473	512
Просечна бруто зарада у Србији	418	504	505	530	508	464	514	544	580
Просечна нето зарада у Чачку	268	315	313	331	321	313	311	334	366
Просечна нето зарада у Моравичкој области	265	310	308	331	315	313	318	343	371
Просечна нето зарада у Србији	300	363	364	383	368	365	373	395	420

* средњи курс НБС 31.12.2010. - 1€ = 105,4982 рсд,
- 1€ = 104,6409 рсд

* средњи курс НБС 31.12.2012. - 1€ = 113,7183 рсд,
- 1€ = 114,6421 рсд

* средњи курс НБС 31.12.2014. - 1€ = 120,9583 рсд,
- 1€ = 121,6261 рсд

* средњи курс НБС 31.12.2016. - 1€ = 123,4723 рсд,
= 121,3367 рсд.,

*средњи курс НБС 2018. године, 1€ = 118,2716 рсд,
= 118,2716 рсд.,

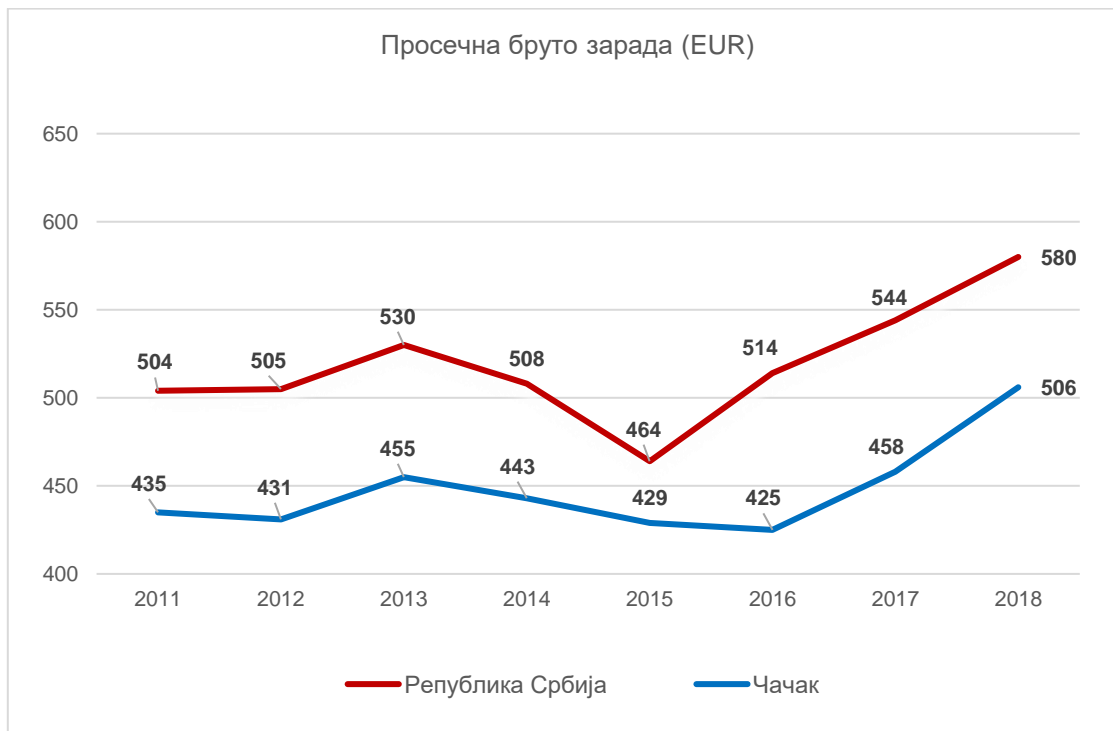
* средњи курс НБС 31.12.2011.

* средњи курс НБС 31.12.2013.

* средњи курс НБС 31.12.2015.

* средњи курс НБС 2017. – 1€

* средњи курс НБС 2018. – 1€

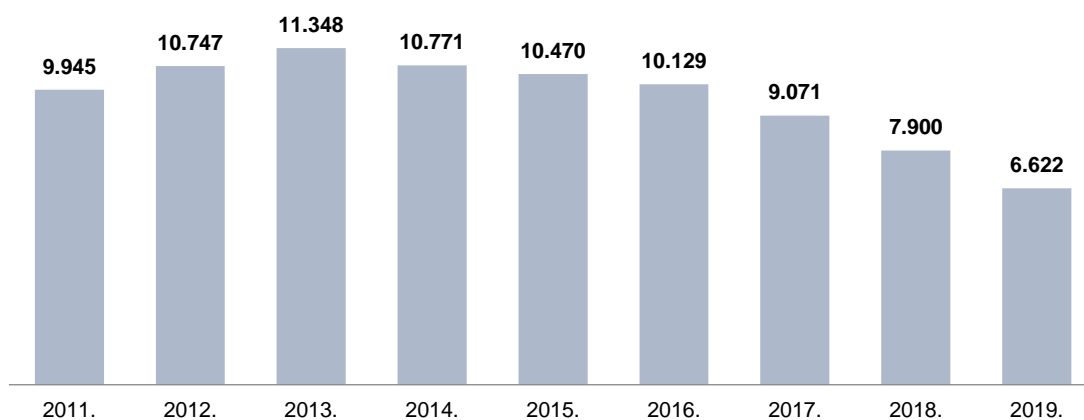

4.4. Незапосленост

Табела 23. Број и полна структура незапослених, преглед по годинама.

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Незапослени - укупно	9.945	10.747	11.348	10.771	10.470	10.129	9.071	7.900	6.622
Незапослени - жене	5.614	5.987	6.333	6.061	5.839	5.690	5.154	4.579	3.932
Незапослени - мушкарци	4.331	4.760	5.015	4.710	4.631	4.439	3.917	3.321	2.690

Кретање незапослености по годинама

4.5. Незапосленост према степену образовања

Табела 24. Незапослени према степену образовања, децембар, 2019. година

Број незапослених лица	Чачак	Моравички округ
Укупно	5.824	11.809
I	994	2.828
II	316	639
III	1.560	3.065
IV	1.874	3.453
V	34	71
VI-1	149	277
VI-2	225	379
VII-1	662	1.085
VII-2	10	12
VIII	0	0

4.6. Незапосленост према дужини чекања

Табела 25. Незапослени према дужини чекања, децембар, 2019. год.

	Чачак	Моравички округ
Укупно	5.824	11.809
До 3 месеца	880	1.692
3 до 6 месеци	582	1.114
6 до 9 месеци	380	736
9 до 12 месеци	327	680
1 до 2 године	785	1.541
2 до 3 године	409	831
3 до 5 година	603	1.236
5 до 8 година	722	1.344
8 до 10 година	390	788
Преко 10 година	746	1.847

4.7. Незапосленост према старосној структури

Табела 26. Незапослени према старосној структури, децембар, 2019. године

Број година	Чачак	Моравички округ
Укупно	5.824	11.809
15 - 19 година	117	223
20 - 24 године	359	750
25 – 29 година	620	1.199
30 – 34 године	607	1.196
35 – 39 година	605	1.238
40 – 44 године	654	1.347
45 – 49 година	707	1.464
50 – 54 године	739	1.528
55 – 59 година	810	1.662
60 – 64 године	606	1.202
65 и више година	0	0

ЈАВНИ РЕСУРСИ

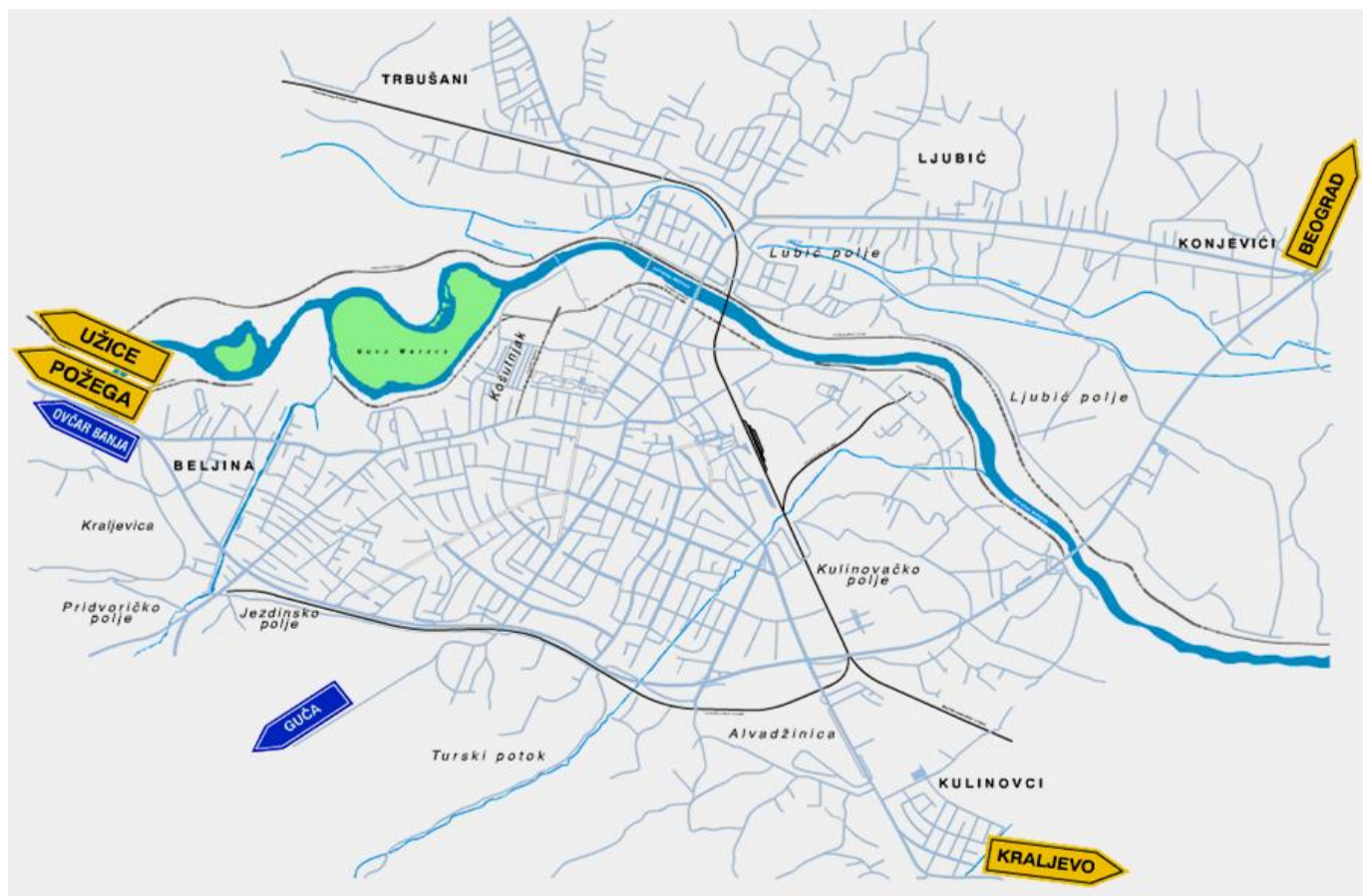

5. ЈАВНИ РЕСУРСИ

5.1. Саобраћајна инфраструктура

Град Чачак има развијену саобраћајну инфраструктуру. Главни путеви су државни путеви IА реда: А2 Београд - Обреновац - Лајковац - Љиг - Горњи Милановац - Прељина - Чачак - Пожега и Појате - Крушевац - Краљево - Прељина. Чачак се налази и на траси аутопута Е 763, такозвани Коридор 11, који се протеже од Темишвара, преко Вршца, Београда, Чачка, Пожеге, Подгорице, иде до Бара, а морским путем, преко Јадрана биће повезан са Баријем, у Италији. Коридор 11 се, путем М-22, у месту Прељина рачва на пут који води ка Крагујевцу, Краљеву и Новом Пазару и пут који поред Чачка води према Црној Гори. Аутопут који повезује Београд са Чачком пуштен је у функцију од Београда до Чачка 2019. године. Влада РС донела је одлуку о изградњи аутопута који повезује два главна аутопута у Србији, у укупној дужини од 111 км, тако да ће Чачак, у наредном периоду, бити повезан са аутопутем А1 (коридор X). Део аутопута Чачак – Пожега започет је са изградњом и он ће скратити раздаљину између Чачка и Црне Горе (луке Бар) и Босне и Херцеговине.

Град има систем јавног превоза који се базира на аутобуском превозу, а постоји и велики број такси возила.

5.2. Путна инфраструктура

У 2020. години планиран је почетак радова на изградњи брзе саобраћајнице Крагујевац – Кнић – Мрчајевци, а планира се и пројектовање за северну обилазницу око Чачка која треба да споји насеља Трбушани и Пријевор са једне и Парменац са друге стране Западне Мораве. Такође, планира се потпуна реконструкција пута ка бањи Горња Трпача.

Табела 27. Дужина путева, 2018. година

		Чачак (км)	Моравичка област (км)
Дужина путева - укупно		487,775	1.639,143
Савремени коловоз		387,919	1.310,778
Државни путеви I реда	укупно	53,4	169,83
	савремени коловоз	53,4	169,83
Државни путеви II реда	укупно	87,0	485,807
	савремени коловоз	87,0	444,598
Општински путеви	укупно	374,406	983,506
	савремени коловоз	247,55	696,35

5.3. Железнички саобраћај и инфраструктура

Кроз Чачак пролази железнички саобраћај у оквиру пруге Сталаћ – Пожега који повезује железничке правце Београда – Ниш – Софија и Београд – Бар. У граду се налази Железничка станица Чачак. Планирана је реконструкција индустријског колосека који води од Железничке станице у Чачку до локације "Технос" Чачак.

Табела 28. Промет робе и путника у железничком саобраћају, 2016. године

	Чачак	Удео општине у укупном промету у Моравичкој области (%)	Моравичка област
Број железничких станица	1	100	1
Број превезених путника	42.521 (продате путне исправе)	100	87.411 (продате путне исправе)
Број превезених пошиљки	112.469	100	115.705

5.4. Ваздушни саобраћај

На око 30 км од Чачка налази се аеродром "Морава" Лађевци, који је званично за цивилни саобраћај отворен 2019. године. Влада Републике Србије је прогласила две линије у јавном интересу у ваздушном саобраћају, које ће саобраћати са Аеродрома "Морава". У питању су две авио-линије Краљево – Беч – Краљево и Краљево – Солун – Краљево, а на обе линије ваздушни саобраћај ће се одвијати два пута недељно. Први летови су кренули у децембру, 2019. године на линији Краљево – Беч – Краљево. Опслужно подручје Аеродрома "Морава", поред округа у централној Србији, обухвата и део БиХ, односно Републику Српску и Црну Гору, а процењује се на око три милиона људи.

Удаљеност од међународних/локалних аеродрома: Ниш 184 км, Аеродром "Никола Тесла" Београд 150 км, Морава Лађевци 29,5 км, Подгорица 317км, Скопје 381 км, Сарајево 239 км, Загреб 520 км, Солун 591 км, Истанбул 899 км, Франкфурт 1.462 км, Брисел 1.852, Рим 1.017 км. Аеродром Морава, понајвише због исплативих карго летова, био би од изузетног значаја пре свега за пословне људе из Рашког округа и централне Србије, али би вишеструке користи имали и туристички посетиоци Копаоника, Златибора, Врњачке бање и других туристичких места из овог краја.

Аеродром у Прељини се, с обзиром на близину привредних центара и државних путева I реда (М5, М22, М23, планирани ауто-путеви Е763 и Е761), уз одговарајуће метеро-факторе, налази на стратешки изузетно повољној локацији. Регистрован је као спортско-рекреативни аеродром, са школом летења и

центром за производњу и репарацију лаких ваздухоплова. Уврштен је у актуелни Просторни план Републике Србије. Заштитна зона аеродрома је релативно добро очувана.

На територији Града Чачка у склопу аеродрома у Прељини постоје услови за коришћење хелидрома, а планира се изградња хелидрома код чворишта ауто путева у Прељини у склопу мулти функционалног објекта Хитне помоћи и Ватрогасне станице за потребе Моравског коридора и Коридора XI. У склопу планираног пројекта реконструкције Опште болнице у Чачку могуће је планирати исти овакав објекат.

5.5. Комунална инфраструктура

5.5.1. Водовод и канализација

Водоснабдевање

ЈКП „Водовод“ Чачак основано је 1955. године од када се становништво снабдева водом из изворишта „Бељина“ са два копана бунара и пумпном станицом капацитета 30 л/с. До краја осамдесетих ово извориште је дограђивано и у коначној фази достигло капацитет 400 л/с. Чачак се до 1993. године снабдевао водом из два изворишта (Бељина и Пријевор-Парменац) и великог броја локалних сеоских водовода којима не газдује ЈКП „Водовод“ Чачак (Бачевац, Бања, Кићановића врело, Српске пећине итд., Гушевац).

Изградњом и пуштањем у експлоатацију система "Рзав", осим подручја ГУП Чачак планирано је да се на систем прикључи и читав низ села и приградских насеља.

У Чачку се у почетној фази експлоатације система "Рзав" обезбеђивало 600 л/с, док се у коначној фази (до пројектног периода 2023. године) планира 1.200 л/с, а са постојећих изворишта се обезбеђује 150 л/с. Тренутно се са система „Рзав“ обезбеђује око 300 л/с воде и 77л/с воде из сопствених изворишта. Интенција града је да се велики део територије покрије водоводном мрежом.

У току је изградња два велика подсистема водоснабдевања рзав, први је Бељина-Придворица-Паковраће-Парменац-Ријаге-Међувршје, други је Вранићи-Соколићи-Милићевци-Горња Горевница и дела магистралног водовода Трнава-Виљуша, док је у завршној фази пројектовања водосистем Бечањ-Бресница.

Фекална канализација

Канализациона мрежа града Чачка је изведена по сепарационом систему. Фекална канализација се састоји од 7 примарних и више секундарних колектора, а испушта се у Западну Мораву низводно од града без икаквог претходног пречишћавања. На територији ГУП-а Чачак, постоји 14 црпних станица са потпуним и правовременим препумпавањем отпадних вода. Цео систем је покривен даљинским надзором.

Тренутно је 80% становништва прикључено на градску канализациону мрежу, са планом да се до краја пројектног периода прикључе сви потрошачи. Укупна дужина изграђене фекалне канализације је преко 350 км, пречника 200 – 1.200 мм.

Атмосферска канализација

У Чачку је изграђен сепаратни систем канализације. Атмосферска канализација је рађена последњих 40 година са аспекта рационалног функционисања објеката, као и одбране и заштите од елементарних непогода. Одвођење атмосферских вода градске и приградских зона је решено са 16 главних одводника, од којих се девет излива у Западну Мораву, четири у Атеничку реку, две у Лозничку реку и једна се разлива по природном терену.

Изливи атмосферских колектора у Западну Мораву су постављени релативно ниско, па се истицање врши под утицајем промене нивоа воде у реци. Изведени систем атмосферске канализације чији су пречници 300 – 2.200 мм покрива око 60% територије Чачка покривене ГУП-ом. Усвојени ниво заштите од поплава кишним водама приликом пројектовања и извођења одводника кишне канализације треба да буде:

- за уличне цеви или канале за прикупљање површинског отицаја, двогодишња рачунска киша,
- за главне одводнике, петогодишња рачунска киша,
- за заштиту главних саобраћајница од брдских вода, десетогодишња рачунска киша.

Уређење водотокова и смањење нивоа подземних вода

Територију града Чачка пресеца река Западна Морава са својим притокама. Мада, систем одбрамбених насипа и регулације корита Западне Мораве и притока није завршен, насеље Чачак није озбиљно угрожено поплавама. Предвиђено је уређење корита реке Западне Мораве од Коњевића до Катрге у склопу изградње Моравског коридора Појате – Прељина.

Регулација је извршена на подручју ГУП-а и то: на Чемерници, Лупњачи, Лозничкој реци, Атеничкој реци, Трнавској реци и потоку Моравац. Меродаван протицај за заштиту града одвода Западне Мораве је стогодишња вода, а као контролна вода је усвојена веома велика вода (ВВВ), која се приближава хиљадугодишњој води.

Завршетком изградње одбрамбених насипа на Западној Морави, Чемерници, Атеничкој и Трнавској реци биће завршена пасивна одбрана од поплава, иако Чачак није озбиљно угрожен поплавама.

Осим насипа, изграђене бране на Западној Морави знатно утичу на смањење ризика од поплава, јер врше трансформацију поплавног таласа, тј. смањују његов врх. На подручју ГУП-а се налази и језеро у рекреативном центру "Младост", чија је основна функција купање и рекреација.

5.5.2. Систем даљинског грејања

Гасификација и број станова прикључен на гасоводну мрежу

Од тренутка доношења "Генералног плана насеља Чачак 2015", већи део планираних гасних инсталација је изграђен. Главна мерно регулациона станица за Чачак (ГМРС) смештена је на правцу магистралног гасоводног система, ван граница Генералног урбанистичког плана. ГМРС „Чачак“ је капацитета 20.000 м³/h са улазним притиском 16-50 бара и излазним од 12 бара. Од ГМРС одваја се градска гасоводна мрежа притиска до 12 бара.

На делу генералног плана, градски гасовод се у Коњевићима води једним делом дуж канала за наводњавање. На том делу гасовода постављена је Мерно регулациона станица (МРС) широке потрошње „Коњевићи“ од које се разводи дистрибутивни гасовод за насеље Коњевићи и Љубић.

Други део новопланираног гасовода, одваја се од постојећег код кошаркашке хале, води се у „ножици“ бедема, па дуж Улице Свети Сава и даље све до постојећег гасовода дуж Булевара ослободилаца (крак за „Слободу“).

За веће привредне и индустријске објекте, као и за објекте са потребама за већим притиском гаса, а уколико су у близини трасе постојећег или новопланираног градског гасовода могу се градити посебне МРС, а у свему према посебним условима и условима испоручиоца гаса.

Постојање система гасификације или топлификације не искључује коришћење обновљивих извора енергије, чија би примена требала бити заступљена у знатно већем проценту.

Топлификација и број станова прикључен на топоводну мрежу

За делове града са већом густином насељености, са минималним топлотним флуksom 20-30 MJ/c/km²(зграде П+2+Пк), као и зграде ниже спратности које се налазе у близини топлификационог система, потпуно је техно-економски и еколошки оправдана изградња система топлификације.

У периоду од доношења „Генералног плана насеља Чачак 2015.“, урађен је „Дугорочни план топлификације града Чачка“. Према „Дугорочном плану топлификације града Чачка“ дефинисане су зоне у којима је заступљена само топлификација, и прелазне зоне у којима се објекти могу прикључивати и на систем топлификације и на систем гасификације. Делови града ван ових зона предвиђени су за гасификацију или индивидуално решавање начина загревања објекта. Заступљеност инсталација по зонама биће детаљније разрађена у плановима генералне и детаљне регулације при чему може доћи до корекције граница зона.

У оквиру зона топлификације изграђено је пет топлана. Све топлане су на гас, а већина њих као резерву користи течно гориво. Укупни капацитет топлотних извора је 88,12 MW.

5.5.3. Електро инфраструктура

Снабдевање града Чачка потребном количином електричне енергије врши се из електроенергетског система Србије. На територији града Чачка постоје изграђене две хидроелектране (ХЕ "Овчар Бања" и ХЕ "Међувршје") и већи број трафостаница различитих напонских односа. За потребе привредног сектора изграђена је трафо станица у Пословно производној зони у Прелјини, а планира се и изградња трафо станица у Мрчајевцима и Индустријској зони за домаће привреднике у Коњевићима. Напајање потрошача врши се преко мреже ниског напона која је на територији града Чачка изграђена као надземна на стубовима и подземна (кабловска).

Последњих пет година "Електродистрибуција Чачак" врши значајну изградњу нове и реконструкцију постојеће мреже ниског напона (превасходно на сеоском подручју док је градска мрежа једним делом кабловска и око 65% стабилна на армирано бетонским стубовима), тако да се за остатак мреже на дрвеним стубовима предвиђа прелазак на мрежу са армирано бетонским стубовима у наредних пет година. Извршена је комплетна реконструкција 10 kv далековода Овчар бања – Чачак 1 – Чачак 2 (Виљуша).

5.5.4. Телекомуникациони систем

Телефонску мрежу "Телеком Србија" на територији града Чачка чини систем од 158 централа са високим степеном дигитализације (100%). Стање телефонске мреже са просеком од преко 34 прикључка на 100 становника чини надпросечан ниво у Србији.

Подручје града Чачка покривено је великим бројем базних станица "Телеком Србија 064", "Теленора 063" и "ВИП – а". Инфраструктуре мобилних телефонија на територији града Чачка, према степену покривености територије и становништва, тренутно у високој мери задовољавају по потребе у граду Чачку.

На територији града Чачка укупно је инсталирано 71.528 прикључака од чега на градском подручју 47.441, а на осталом делу града 24.087 прикључак.

Од укупно инсталираних прикључака на градском подручју користи се 25.039 и на осталом делу града 14.286 прикључка.

Комплетно подручје града Чачка је покривено мрежом фиксне телефоније.

У Чачку постоји ТВ и радио мрежа. МтсТВ је услуга Телекома на тржишту за кориснике на готово целој територији града Чачка.

Интернет мрежа на територији града Чачка је развијена на подручју насељених места целокупне територије.

Табела 29. ПТТ саобраћај, 2018. година

		Чачак	Удео у Моравичкој области (%)
Број пошта		17	38,09
Број телефонских претплатника		39.184	55,99
ПТТ промет (отпремљено)	писмоносне пошилике (1000)	2.075	64,67
	пакети (1000)	8	50,00

5.6. Енергетика

Табела 30. Искоришћење енергије, 2018. година

	Чачак
Електрична енергија (кWh)	
- домаћинства	220.741,65
- правна лица	32.194,95
Стопа искоришћености	
Цена	0.05 еура/kwh
Гас (1.000 м³)	
Стопа искоришћености	-
Цена	0,35 ЕУР
Вода (1.000 м³)	- произведено 11.045.000,00 - наплаћено 5.917.000,00
Стопа искоришћености	58 % (реални губици 38 %)
Цена (без ПДВ-а)	- домаћинства Тип 1 45.95 дин/м3 - привреда Тип 2 68.82 дин/м3
Даљинско грејање (KWh)	
Физичка и правна лица	61,950,471 kwh
Стопа искоришћености	-
Цена	5,43 дин без пдв/kwh

5.7. Образовни капацитети

У оквиру образовања, изворне надлежности локалне самоуправе прописане Законом, реализују се кроз рад предшколске установе, основних и средњих школа са територије града Чачка.

У Чачку послују: две предшколске установе, 18 основних школа, седам средњих школа, две високе школе и два факултета (Факултет техничких наука и Агронумски факултет) који су у оквиру Крагујевачког универзитета. Такође, потребно је напоменути да у Чачку постоји и Институт за воћарство који се бави научно – истраживачким радом.

Табела 31. Капацитети образовних институција, 2017/18. година

	Број установа	Број корисника
Предшколске установе	2/39 вртића	4.092
Основне школе	18	8.816
Средње школе	7	4.966
Више школе	2	758
Факултети	2	1.340

Табела 32. Улагања у образовање, 2017/18.

	Чачак	Моравичка област (€)	Србија
Расходи (улагања) у образовање - укупно	654.087.842.72	32.476.163	2.097.322
Расходи (улагања) у основно образовање	181.132.691.70	18.112.895	1029118
Расходи (улагања) у основно образовање по ученику	0.021	1.046	1.057

Табела 33. Број и структура образовних установа, 2018. година

		Чачак
Основне школе	укупно	42
	одељења	377
Средње школе	укупно	7
	одељења	181
Специјалне школе	укупно	1
	одељења	22
Школе за одрасле	укупно	1
	одељења	1
Више школе		1
Факултети		2
Установе за децу предшколског узраста		39
Студентски домови		1
Домови ученика		1
УКУПНО – све установе		92

Табела 34. Укупан број ученика, студената и корисника образовних установа, 2017/18.
година

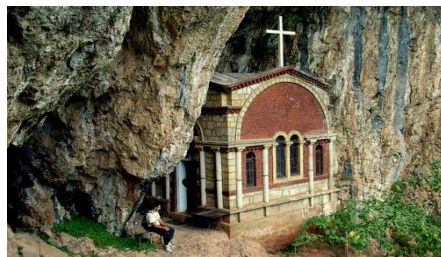
		Чачак
Основне школе - ученици	укупно	8.816
	завршили школу	1.241
Средње школе - ученици	укупно	4.966
	завршили школу	1.148
Специјалне школе - ученици	укупно	29
	завршили школу	10
Школе за одрасле - укупно	укупно	0
	завршили школу	0
Више школе - студенти	укупно	758
	на буџету	521
	завршили школу	204
Факултети - студенти	укупно	1.340
	на буџету	943
	завршили школу	298
УКУПНО – сви ученици		15.882
Предшколске установе	деца корисници	4.092
Студентски домови	корисници смештаја	207
Домови ученика	корисници смештаја	120

ТУРИЗАМ

6. ТУРИЗАМ

Туризам је постао, у последњих неколико деценија најекспанзивнија привредна делатност и захваљујући тој чињеници, феномен који поприма глобалне димензије. Оно што карактерише развој туризма је масовност, како непосредних корисника у туризму, тако и великог број запослених у услужном сектору, где туризам заузима значајно место. Према подацима WTO (World Tourist Organisation), у међународна туристичка кретања укључује се око 700 милиона људи, што са кретањима у домаћем туризму чини број од око 3,5 милијарде људи, тј. 70% светске популације.

Република Србија има широк спектар квалитетних ресурса за бржи и значајнији излазак на међународно тржиште. Развијање Србије као туристичке дестинације, доприноси и бржем развоју њених регија које имају потенцијале за развој туризма.

Подручје града Чачка са Овчарско – Кабларском клисуром, бањама (Горња Трепча, Овчар Бања и Слатинска бања), природним атрактивностима сеоског подручја и богатим споменичким наслеђем, пружа основу за развој туризма као наше најзначајније развојне привредне гране. Туризам је постао, у последњих неколико деценија најекспанзивнија привредна делатност и захваљујући тој чињеници, феномен који поприма глобалне димензије. Оно што карактерише развој туризма је масовност, како непосредних корисника у туризму, тако и великог број запослених у услужном сектору, где туризам заузима значајно место. Према подацима WTO (World Tourist Organisation), у међународна туристичка кретања укључује се око 700 милиона људи, што са кретањима у домаћем туризму чини број од око 3,5 милијарде људи, тј. 70% светске популације.

Чачак је град који је препознатљив по очуваној архитектури, са елементима савременог начина градње, али и очуваним амбијенталним целинама, окружен планинама Овчар и Каблар, кроз кога протиче река Западна Морава. Један од највећих градова у Србији, град Чачак је у свом развоју прошао кроз неколико фаза. Сваки од тих периода карактерише богато споменичко наслеђе и говори о животу града током вишевековне историје.

Од културно историјских споменика као најзначајнији издвајају се сакрални објекти, установе културе и архелошки локалитети. Поред храма Вазнесења Христовог, Конака Јована Обреновића, са музејском поставком, Градске библиотеке, Уметничке галерије “Надежда Петровић”, посебан значај и велику историјску вредност имају археолошки локалитети и споменици из ближе и даље прошлости Чачка и околине.

Овчарско-Кабларска клисура представља јединствен спој природе и културно историјског наслеђа. Јединствен природни склад допуњују објекти од великог културно историјског значаја, манастири Овчарско Кабларске клисуре, којих има девет, и 2 света места обележена капелама.

Овчар Бања се налази у Овчарско – кабларској клисури, 18 км западно од Чачка на путу Чачак – Ужице. Лековити минерални извори Овчар Бање користе се у терапији и лечењу повреда мишићних ткива, реуматских обољења, дегенеративних промена (спондилоза и артритис), прелома костију, спортских повреда и кожних болести.

Бања Горња Трепча налази се на путу Чачак – Краљево, на 18 км удаљености од Чачка. Смештена у брдско планинском залеђу, окружена шумовитим планинама Буковик и Вујан на надморској висини од 460 метара, истовремено је и ваздушна бања. Овај природни ресурс са благотворном водом и повољном субпланинском климом, има све аспекте који могу, поред здравственог туризма који је овде најзаступљенији омогућити развој и унапређење других видова туризма.

Римске терме се налазе у центру града у близини хотела “Београд”. Сведоче о римској доминацији над овим делом Србије, када се на месту данашњег града, налазило веће насеље. Потичу из III века н.е.

Градина, археолошки локалитет, добио је назив по истоименом врху на планини Јелици. Овде су откривени остаци утврђења и пет базилика, а ископани су и остаци разних одевних предмета, стаклене, керамичке посуде, зделе, писаљке, копче, камене ступе, што сведочи о развијеном привредном и културном животу. Потичу из VI века нове ере. Градина представља вишеслојно налазиште са траговима живота из старијег гвозденог доба (VIII век п.н.е.), рановизантијског периода (VI век н.е.) и средњовековног периода (X и XI век нове ере). На основу досадашњих истраживања најбројнији и највреднији су налази из рановизантијског периода. Територија општине Чачак била је поприште важних догађаја од почетка XX века, о чему нам сведоче подигнути споменици, спомен плоче и скулптуре.

6.1. Број посетилаца

Табела 35. Број и структура туриста и остварених туристичких ноћења, 2018. година

		Чачак	Моравичка област	Република Србија
Број туриста	укупно	42.573	89.383	3.430.522
	домаћи	25.880	59.470	1.720.008
	страни	16.693	29.913	1.710.514
Број ноћења	укупно	167.459	337.882	9.336.103
	домаћи	126.635	260.451	5.678.235
	страни	40.824	77.431	3.657.868
Просечан број ноћења	укупно	4,4	4,9	3,3
	страни	2,6	2,4	2,1

6.2. Смештајни капацитети

Табела 36. Смештајни капацитети, 2018. година

Дестинација	Број смештајних објеката	Број кревета	Искоришћеност капацитета (%)
Чачак	12	214	33
Овчар бања	12	203	59
Горња Трепча	40	600	22
УКУПНО	64	1.017	38

Табела 37. Смештајни капацитети, 2018. година

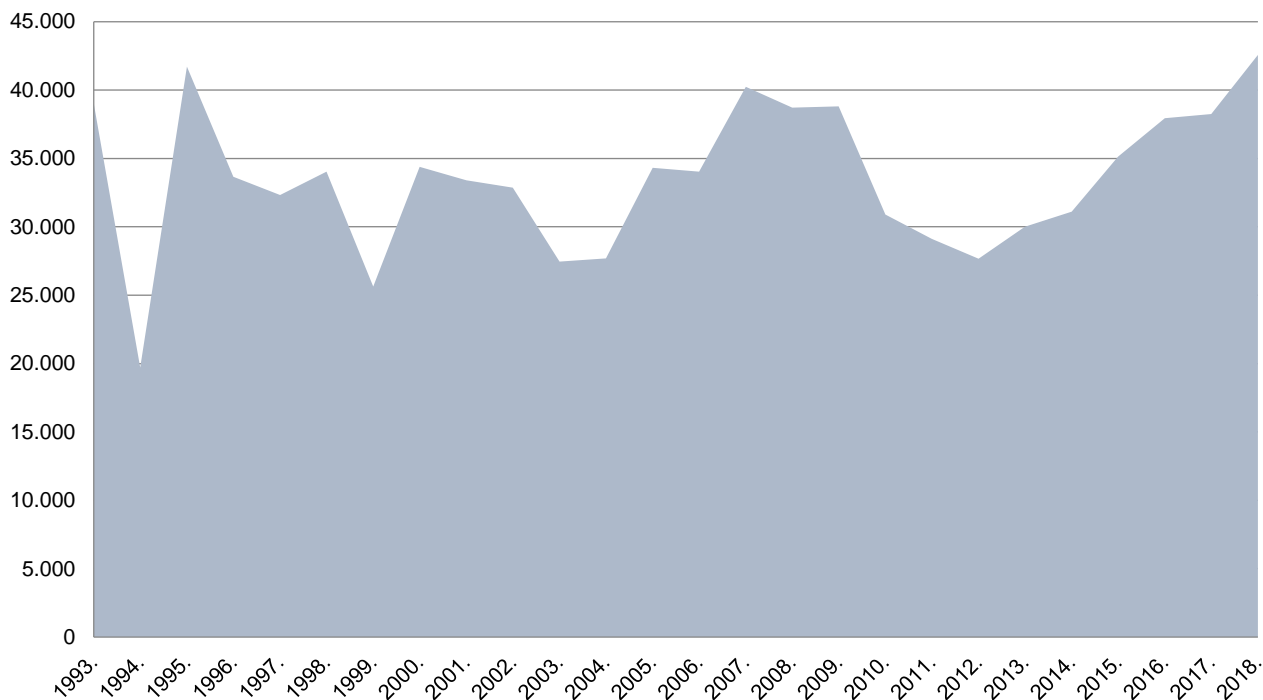
	Број објеката			Број лежаја		
	Хотели/мотели	Хостели	Приватни смештај	Хотели/мотели	Хостели	Приватни смештај
Чачак (град)	6	2	12	492	36	214
Чачак укупно	8	3	64	641	76	1017
Горња Трепча	2	-	око 40	149	-	око 600
Овчар Бања	-	-	12	-	-	203

Табела 38. Број туриста и остварених туристичких ноћења по годинама

Год.	Доласци туриста			Ноћења туриста			Просек боравка	
	Укупно	Домаћи	Страни	Укупно	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
1993.	39.018	38.673	345	141.988	141.167	821	3,6	2,4
1994.	19.716	18.988	728	52.188	51.195	993	2,7	1,4
1995.	41.721	41.164	557	194.571	193.166	1.405	4,7	2,5
1996.	33.658	31.154	2.504	149.233	143.487	5.746	4,6	2,3
1997.	32.333	29.379	2.954	148.052	138.803	9.249	4,7	3,1
1998.	34.027	32.043	1.984	150.840	146.298	4.542	4,6	2,3
1999.	25.630	24.602	1.028	101.538	98.799	2.739	4,0	2,7
2000.	34.397	33.248	1.149	135.841	132.933	2.908	4,0	2,5
2001.	33.405	31.257	2.148	113.347	108.100	5.247	3,5	2,4
2002.	32.871	29.980	2.891	114.246	108.001	6.245	3,6	2,2
2003.	27.464	24.464	3.000	113.956	107.323	6.633	4,4	2,2
2004.	27.686	23.283	3.836	109.794	101.866	7.928	4,4	2,1
2005.	34.312	29.283	5.029	119.204	107.286	11.918	3,7	2,4
2006.	34.030	28.892	5.138	124.393	112.351	12.042	3,9	2,3
2007.	40.241	31.508	8.733	177.340	149.992	27.348	4,8	3,1
2008.	38.708	32.068	6.640	167.140	149.916	17.224	4,7	2,6
2009.	38.809	31.918	6.881	169.214	151.212	18.002	4,4	2,6
2010.	30.904	22.804	8.100	151.157	129.060	22.097	5,7	2,7
2011.	29.111	20.402	8.709	139.424	116.037	23.387	5,7	2,7
2012.	27.681	19.347	8.334	129.937	106.221	23.716	5,5	2,8
2013.	30.006	20.196	9.810	138.717	108.515	30.142	5,4	3,1
2014.	31.103	21.675	9.428	138.641	107.973	30.668	4,9	3,3
2015.	35.129	23.495	11.634	158.555	122.354	36.201	5,2	3,1
2016.	37.955	26.488	11.467	169.369	135.870	33.499	5,1	4,5
2017.	38.244	24.807	13.437	166.874	130.133	36.741	5,2	2,7
2018.	42.573	25.880	16.693	167.459	126.635	40.824	4,4	2,6

У 2018. години настављен је тренд повећања броја туриста који долазе и посећују Чачак. Према подацима Републичког завода за статистику, Чачак је у 2018. години посетило 42.573 туриста од чега 25.880 домаћих и 16.693 страних туриста. Домаћи туристи остварили су 126.635 ноћења, а страни 40.824.

Преглед броја туриста по годинама

Овчарско-Кабларска клисура представља јединствен спој природе и културно – историјског наслеђа. Јединствен природни склад допуњују објекти од великог културно – историјског значаја, манастири Овчарско – Кабларске клисуре, којих има девет, и 2 света места обележена капелама.

6.3. Верски туризам

У околини Чачка се налазе цркве и манастири који су културно-историјски споменици од великог значаја. Посебну вредност имају манастири Овчарско-Кабларске клисуре који као културно-историјска целина потичу из средњег века и представљају посебност наше културне и уметничке баштине створане вековима. Прича о манастирима, Овчарско-Кабларској клисури, догађајима из живота српског народа, мотив је многобројних туриста да дођу и упознају се са овим особеним споменичким наслеђем и уживају у миру и лепоти природног окружење.

ПЛАН ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ

5. ПЛАН ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ СТРАТЕГИЈЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ГРАДА ЧАЧКА ЗА 2020. ГОДИНУ

ПЛАН АКТИВНОСТИ – НАЧИН ОСТВАРЕЊА

РАЗВОЈ ПРИВРЕДНИХ ЗОНА								
ОПШТИ ЦИЉ: Обезбеђивање основе за развој града Чачка кроз изградњу квалитетне инфраструктуре								
Активности	Опис	Носи-оци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова на годишњем нивоу	Извори финансирања	Очекивани резултати	* Одрживост и ** Могућност и мултипликације
<p>Специфични циљ 1.2.1. Успостављање адекватних привредних активности у индустријским зонама у складу са Генералним урбанистичким планом и у складу са позицијом у односу на актуелне специфичности окружења</p>								
1.2.1.1. Израда планско- техничке документације за индустријску зону	Пројектовање и инфраструктурно опремање локације пословних зона и слободне зоне		ЈКП, ЈП, привредне организације, надлежне институције, заинтересована јавност, грађевинска предузећа				Израђена планско- техничка документација	* Континуирана привредна активност
1.2.1.4. Инфраструктурно опремање локација у складу са наменом и потребама привредне зоне	Партерно уређење од градске библиотеке до градског шеталишта са уређењем градске рупе (12.500.000 РСД)	Град Чачак		2020.	19.000.000 РСД	Град Чачак, Министарство привреде	Обезбеђена неопходна инфраструктура у привредној зони	** Могућност проширења постојећих капацитета и успостављање нових привредних активности
<p>Специфични циљ 1.2.3. Повећање изграђености и инфраструктурне опремљености у постојећим привредним зонама</p>								
1.2.3.2. Унапређење понуде локација за смештај и изградњу МСП, задовољавајуће уређености/опремљености техничком инфраструктуром (од минималне до потпуне опремљености) у граду, појединим приградским насељима, центрима у мрежи насеља и другим насељима у којима се исказе интерес за развој производних и услужних делатности	Индустријска зона Коњевићи.	Град Чачак	Привредна организације, ЈП, ЈКП, надлежне институције, грађевинска предузећа	2020.	10.000.000 РСД	Буџет Републике Србије, Буџет града Чачка, пројектно финансирање, донације	Успостављене локације привлачне за обављање делатности и МСП.	* Извори финансирања ** Могућност примене модела на друге области

САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

ОПШТИ ЦИЉ: Успостављање саобраћајне (комуникационе) инфраструктуре која обезбеђује кључне услове за убрзан, неометан, одржив и укупан развој

Активност	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова на годишњем нивоу	Извори финансирања	Очекивани резултати	* Одрживост и ** Могућности мултипликације
-----------	------	---------	------------------------	--------------------	------------------------------------	--------------------	---------------------	--

Специфични циљ 2.2.2. Јачање веза друског и железничког саобраћаја на регионалном нивоу

2.2.2.2. Изградња саобраћајнице – улице бр. 10	Изградња јавне расвете у улици број 10.	Град Чачак	ЈП	2020.	3.000.000 РСД	Град Чачак, ЈКП „Водовод“	Изграђена расвета у улици број 10.	* Финансијска средства на свим нивоима власти
--	---	------------	----	-------	---------------	---------------------------	------------------------------------	---

Специфични циљ 2.2.3. Унапређење стандарда грађана развојем локалне саобраћајне инфраструктуре

2.2.3.1. Припремање и израда планско-техничке документације за целокупно подручје Чачка	Услуге очувања животне средине, науке и геодетске услуге – геодетско снимање објеката и трошкови озакоњења непокретности у јавној својини града и израда елабората геодетских радова и пројеката парцелације односно препарцелације Измене и допуне ПДР аеродром Прељина ПДР за гробље Доња Трепча ПДР за гробље Миоковци ПДР за гробље Риђаге Измене и допуне ПГР Парменац, Јездина, Лозница Измене и допуне ПГР Љубић – Коњевићи Рушење извлашћених објеката Израда плана заштите и	Град Чачак	ЈКП, ЈП, заинтересована јавност,	2020.	60.592.000 РСД	Град Чачак	Успостављен механизам изградње путева на целокупном подручју Чачка	* Финансијска средства на свим нивоима власти
---	---	------------	----------------------------------	-------	----------------	------------	--	---

ревитализације културног наслеђа на територији града Чачка							
Пројекат изградње анекса објекта, ограде и котларнице вртића Колибри							
Израда техничке документације за реконструкцију опште болнице у Чачку							
Пројекат парка у МЗ Свети Сава							
Израда техничке документације за реконструкцију ОШ Драгиша Мишовић							
Пројекат полигона за обуку возача							
Пројекат црпне станице на Љубић кеју							
Идејно решење, пројекат парцелације, урбанистички пројекат и главни пројекат за затворени базен							
Пројекат доградње, надоградње и реконструкције дечијег вртића Пчелица							
Пројекат дома за старе							
Пројекат амбуланте у Љубићу							
Израда Урбанистичког пројекта за урбанистичку целину 2.2. и израда техничке документације за изградњу објекта у функцији спорта у урбанистичкој целини 2.2.							
Пројекат реконструкције старе школе у Љубићу							
Пројектовање реконструкције градске кошаркашке хале							
Пројектовање фискултурне сале у основној школи							

	Бакон Авакум у Трнави Остало пројектовање								
2.2.3.2. Изградња нових и одржавање постојећих саобраћајница	Улица Светог Саве (6.500.000 РСД) Реконструкција Балканске улице у Чачку 18.650.000 Реконструкција и доградња некатегорисаног пута Овчар Бања-Рошци (15.000.000 РСД)	Град Чачак	ЈКП, ЈП, заинтересована јавност,	2020.	40.650.000	Буџет Републике Србије, буџет Града Чачка, пројектно финансирање, донације	Изграђени путеви предвиђени планско-техничком документацијом	* Финансијска средства на свим нивоима власти ** Економски ефекти	
2.2.3.3. Изградња објеката стационарног саобраћаја.	Уређење аутобуских стајалишта Полигон за обуку возача	Град Чачак	Град Чачак	2020.	11.500.000 РСД	Буџет Републике Србије, Буџет града Чачка, пројектно финансирање, донације	Изграђени објекти стационарног саобраћаја.	* Финансијска средства на свим нивоима власти. ** Економски ефекти	

КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА								
ОПШТИ ЦИЉ: Обезбеђење комуналне инфраструктуре као услов укупног развоја уз истовремену заштиту животне средине и повећања животног стандарда								
Активност	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова	Извори финансирања	Очекивани резултати	* Одрживост ** Могућности мултипликације
Специфични циљ 3.2.1. Сигурно снабдевање водом целе територије Чачака								
3.2.1.1. Ширење мреже водоснабдевања на нове подсистеме	Изградња система водоснабдевања у МЗ Бељина, Придворица, Паковраће, Парменац, Риђаге и Међувршје Изградња магистралног ценовода од МЗ Мојсиње до МЗ	Град Чачак	ЈКП Водовод, месне заједнице, предузећа за пројектовање, предузећа за извођење радова	2020.	49.900.000 РСД	Буџет Републике Србије, буџет Града Чачка, средстав корисника потрошача	Прикључено у крајњој фази 13 700 домаћинстава	* Финансијска средства на свим нивоима власти

	Мрчајевци Изградња магистралног водовода од Трнавe до Виљуше							
3.2.1.4. Изградња објекта „Брана и акумулација Ариље–профил Сврачково“	Изградња објекта од значаја за Републику „Брана и акумулација Ариље– профил Сврачково“ у циљу обезбеђења довољне количине воде са система Рзав постојећим и будућим корисницима	ЈП Рзав	Град Чачак, Привредна организаци је, ЈП, ЈКП, надлежне институциј е, грађевинск а предузећа	2020.	21.606.000 РСД	Републичк а дирекција за воде, Град Чачак, Општине Ариље, Пожега, Лучани и Г. Милановац	Поуздано и квалитетно снабдевање водом за пиће постојећих и потенцијал них корисника водосистем а Рзав.	* Политика цене воде, доследно спровођење донетих одлука на свим нивоима мериторних структура ** Потребe хидроенергет ике, оплемињавањ е малих вода, ублажавањe поплавних галаса, повезивањe регионалних систама за водоснабдева њe на територији Републике Србије, поузданост водоснабдева ња корисника који су умрежени у регионалне системе
Специфични циљ 3.2.3. Изградња инфраструктурних капацитета за коришћење комуналног отпада и расположивих природних ресурса у служби развоја локалне економије.								
3.2.3.3. Чишћење и ремедијација градске депоније у Прелићима и прерада депонованог комуналног отпада	Санација, рекултивација и затварање несанитарне депоније "Прелићи"	Град Чачак	ЈКП, ЈП, надлежне институциј е, заинтересо вана јавност	2020.	102.038.00 0 РСД	Министарс тво заштите животне средине	Успостављ ена процедура чишћења градске депоније у Прелићима	* Финансијска средства на свим нивоима власти. ** Примена модела на друге области

ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

ОПШТИ ЦИЉ: Стварање услова за успостављање процеса смањења енергетске зависности кроз повећање енергетске ефикасности и приступ обновљивим изворима енергије

Активност	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова	Извори финансирања	Очекивани резултати	* Одрживост ** Могућности мултипликације
<p>Специфични циљ 4.2.1. Побољшање енергетске ефикасности како би се смањила потрошња енергије, смањила увозна зависност, ублажио негативан утицај сектора енергетике на животну средину, повећала конкурентност индустрије и поправио стандард грађана</p>								
4.2.1.1. Смањивање губитака енергије на вреловодној и топловодној мрежи.	Изградња гасне котлатнице за снабдевање топлотном енергијом ОШ „Вук Караџић, Техничке школе, Музичке школе и факултета	ЈКП „Чачак“	Град Чачак, надлежне институције, финансијске институције	2020.	24.000.000 РСД	Буџет града Чачка, буџет ЈКП „Чачак“, пројектно финансирање, донације	Смањење губитака на вреловодној топловодној мрежи за око 12 % и потпуно елиминисање губитака грејног флуида кроз истицање због дотрајале мреже.	* Финансијска средства на свим нивоима власти.

ИНФРАСТРУКТУРНИ ОБЈЕКТИ КУЛТУРЕ

ОПШТИ ЦИЉ: Изградња и заштита инфраструктурних објеката културе на територији Града Чачка

Активности	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова на годишњем нивоу	Извори финансирања	Очекивани резултати	* Одрживост и ** Могућности мултипликације
<p>Специфични циљ 5.2.5. Оживљавање сеоских домова културе</p>								
5.2.5.4. Реализација неопходних грађевинских захвата	Реконструкција Дома културе и помоћних објеката (МЗ Мрчајевци, МЗ Грбушани, МЗ Прислоница)	Град Чачак	ЈП, извођачи радова	2020.	7.000.000 РСД	Буџет Града Чачка	Реконструирани и функционални објекти	Одрживост и мултипликација није меродавна

5.2.6. Очување културних и уметничких садржаја установа културе кроз заштиту и адаптацију постојећих објеката

5.2.6.5. Реконструкција Старог начелства за потребе коришћења установа културе	Трансформација културног простора града у поливалентну средину.	Град Чачак	Народни Музеј Чачак, Међуопштински историјски архив, Дом културе, ресорна министарства	2020.	15.510.000 РСД	Град Чачак, Министарство културе и информисања	Реконструисана зграда Старог начелства	Отвара се могућност за нови изложбени простор и повећање административног простора; стварање услова за проширивање делатности
---	---	------------	--	-------	----------------	--	--	---

СПОРТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

ОПШТИ ЦИЉ: Изградња и заштита спортских инфраструктурних објеката на територији Града Чачка

Активности	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова на годишњем нивоу	Извори финансирања	Очекивани резултати	* Одрживост и ** Могућности мултипликације
------------	------	---------	------------------------	--------------------	------------------------------------	--------------------	---------------------	--

Специфични циљ 6.2.1. Изградња модерног градског стадиона који би испуњавао услове за одигравање међународних утакмица

6.2.1.2. Изградња модерног градског стадиона који би испуњавао услове за одигравање међународних утакмица	Радови на изградњи комплекса градског фудбалског стадиона и остале спортске инфраструктуре	Град Чачак ФК „Борац“ Чачак	Град Чачак, СЦМ	2020.	3.000.000 РСД	Буџет града Чачка	Изградња модерног градског стадиона који ће испуњавати услове за одигравање међународних утакмица ће уследити након комплетираних припремних радњи	* Посећеност спортских догађаја ** Остали спортски објекти
---	--	--------------------------------	-----------------	-------	---------------	-------------------	--	---

Специфични циљ 6.2.5. Реконструкција атлетске стазе и терена за мале спортове.

6.2.5.2. Извођење радова на реконструкцији атлетске стазе и терена за мале спортове	Изградња атлетске стазе	Град Чачак, СЦ „Младост“	Јавна предузећа	2020.	60.600.000 РСД	Буџет Града Чачка	Реконструисани атлетска стаза и терени за мале спортове	* Посећеност ** Остали спортски објекти
---	-------------------------	--------------------------	-----------------	-------	----------------	-------------------	---	--

ИНДУСТРИЈСКИ РАЗВОЈ

Општи циљ : Успостављање тренда пораста индустријске производње као једног од кључних фактора економског и социјалног развоја Града Чачка

Активност	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова	Извори финансирања	Очекивани резултати	* Одрживост ** Могућности мултипликације
-----------	------	---------	------------------------	--------------------	------------------	--------------------	---------------------	---

Специфични циљ 1.2.1. Повећање индустријске производње кроз развој предузетништва и малих и средњих предузећа.

1.2.1.4. Формирање кредитно-гарантних и унапређење већ постојећих стимулативних фондова за новоформиране и већ постојеће фирме.	<ul style="list-style-type: none"> Текуће дотације Националној служби за запошљавање за програм запошљавања у граду Чачку Субвенције приватним предузећима (Субвенције за подршку привреди) – Програм ЈЕР 	Град Чачак	Национална служба за запошљавање – Филијала Чачак, Физичка лица, предузећа, предузетничке радње, финансијске институције.	2020.	40.000.000 РСД	Буџет Града Чачка, Буџет Републике Србије Донаторска средства, финансијске институције	<ul style="list-style-type: none"> Унапређен фонд за субвенције приватним предузећима у буџету града Чачка - „Субвенције приватним предузећима“ 	<p>* Одрживост фондова се огледа кроз континуирану доделу средстава из буџета Града Чачка, док ће корисници фондова након истека уговорених обавеза са Градом моћи самостално да финансирају своју делатност.</p> <p>** Преношење позитивног искуства на ужу и ширу околину. Предузећа која су већ добила средства ће по одређеном критеријуму враћати средства у буџет Града Чачка и временом их повећавати што омогућава развој и мултипликацију овог фонда и додељивање средстава већем броју предузећа.</p>
--	---	------------	---	-------	----------------	--	--	---

Специфични циљ 1.2.2. Пораст индустријске производње кроз стварање услова за нове инвестиције у Граду Чачку

1.2.2.2. Модернизација рада постојећих и изградња нових индустријских и пословних зона	Напомена: Активност је детаљно описана у делу који се односи на инфраструктуру.							
---	---	--	--	--	--	--	--	--

Специфични циљ 1.2.3. Пораст индустријске производње кроз стварање услова за приступ новим тржиштима са посебним нагласком на извоз

1.2.3.1. Изградња основне инфраструктуре	Напомена: Активност је детаљно описана у делу који се односи на инфраструктуру.							
--	---	--	--	--	--	--	--	--

РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ И СЕЛА

Општи циљ: Обезбеђење услова за стабилну пољопривредну производњу и живот на селу

Активност	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова	Извори финансирања	Очекивани резултати	* Одрживост ** Могућности мултипликације
<p>Специфични циљ 2.2.2. Стварање услова за развој пољопривреде и села јачањем инструмената подршке пољопривредним произвођачима</p>								
2.2.2.1. Унапређење постојећег и изналажење нових модела за финансијску помоћ у пољопривредној производњи и преради пољопривредних производа	Субвенције приватним предузећима (Бесповратна подстицајна средства за пољопривредну производњу регистрованим пољопривредним произвођачима)	Град Чачак	Пољопривредна удружења, Пољопривредни произвођачи	2020.	45.000.000 РСД	Буџет Града Чачка	Унапређена пољопривредна производње (повртарство, воћарство, сточарство) Побољшан квалитет живота на селу	* Редовно финансирање из буџета Града Чачка. **Повећање броја пољопривредних газдинстава који користе финансијска средства

ОБРАЗОВАЊЕ

Општи циљ: Унапређење капацитета у оквиру образовног система кроз увођење нових институционалних оквира у реформу образовања

Активност	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова	Извори финансирања	Очекивани резултати	Одрживост и могућности мултипликације
<p>1.2.4. Унапређење просторне опремљености и могућности</p>								
1.2.4.1. Изградња физкултурних сала и спортских терена	Изградња физкултурне сале за карате и контактне спортове Изградња вишенаменског објекта у функцији основне школе Генерал Марко Катанић у Бресници Изградња физкултурне сале основне школе у Доњој Трепчи Изградња атлетске стазе 60.600.000 РСД Изградња кајак и рафтинг стазе у Овчар бањи	Одређене службе Градске управе, извођачи радова, директори школа, Школски одбор	Извођач радова, Град Чачак, Министарство просвете и науке	2020.	109.700.000 РСД	Град Чачак, Министарство привреде	Документација, извештаји похађању семинара за примену метода активне наставе и мултимедијалне технологије	*Изнајмљивање простора локалним спортским клубовима, организовање манифестација локалног карактера

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Општи циљ: Јачање капацитета у области спорта и рекреације

Активност	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова	Извори финансирања	Очекивани резултати	* Одрживост ** Могућности мултипликације
4.2.2. Регулација корита и обале Западне Мораве								
4.2.2.1. Уређење приобаља корита реке Западне Мораве у циљу ефикаснијег коришћења у спортске и рекреативне сврхе.	Партерно уређење градске плаже Реконструкција стазе бедема – од КК Борац до ресторана Белви (33.500.000 РСД)	Министарство пољопривреде, трговине, шумарства и водопривредe	Град Чачак, Спортски центар Младост	2020	55.500.000 РСД	Министарство пољопривредe, трговине, шумарства и водопривредe, Град Чачак	Већи број корисника, проширен простор за рекреативну активност	Ширењем активности и капацитета у области спорта

ОДРЖИВО УПРАВЉАЊЕ ПРИРОДНИМ РЕСУРСИМА - ВОДЕ

ОПШТИ ЦИЉ: Усаглашеност нивоа загађујућих материја у водама на територији града Чачка са прописаним законским нормама.

Активност	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова	Извори финансирања	Очекивани резултати	*Одрживост **Могућности мултипликације
Специфични циљ 1.2.2. Заштита и унапређење квалитета вода на територији града Чачка, јачањем техничких и институционалних капацитета.								
1.2.2.2 Комплетирање канализације комуналних отпадних вода и канализације атмосферских вода.	Изградња атмосферске канализације у Улици 66 и даље до улива у Атеничку реку.	ЈКП Водовод Чачак, Град Чачак	ЈКП Градац Чачак, Град Чачак	2020.	44.463.000 РСД	Буџет града Чачка, донације, пројектно финансирање	Створени услови за квалитетнију заштиту вода јачањем техничких капацитета. Изграђена атмосферска канализација у Улици 66 у Атеници.	*Финансијска средства

ОДРЖИВО УПРАВЉАЊЕ ПРИРОДНИМ РЕСУРСИМА – ОТПАД

ОПШТИ ЦИЉ: Смањење утицаја отпада на животну средину, стављањем свих токова отпада под контролу.

Активност	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова	Извори финансирања	Очекивани резултати	*Одрживост **Могућности мултипликације
<p>Специфични циљ 5.2.5. Смањење утицаја отпада на животну средину санацијом градске депоније „Прелићи“, дивљих депонија и спречавањем настанка нових.</p>								
5.2.5.1 Затварање депоније „Прелићи“.	<p>Напомена: Активност је детаљно описана у делу који се односи на комуналну инфраструктуру</p>							
5.2.5.2 Почетак активности на санацији и рекултивацији постојеће депоније.								

ОДРЖИВО УПРАВЉАЊЕ ПРИРОДНИМ РЕСУРСИМА - ВАЗДУХА

ОПШТИ ЦИЉ: Обезбеђење услова за очување и унапређење квалитета ваздуха.

Активност	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова	Извори финансирања	Очекивани резултати	*Одрживост **Могућности мултипликације
<p>Специфични циљ 2.2.3. Обезбеђење услова за јачање људских и техничких капацитета у области очувања и унапређења квалитета ваздуха</p>								
2.2.3.1 Обезбедити подршку у реализацији пројеката предложених од стране стручних лица, институција и љубитеља природе који се баве заштитом и унапређењем квалитета ваздуха.	Изградња парка у МЗ Свети Сава (17.200.000 РСД)	Град Чачак.	Научне и образовне установе, Град Чачак, Надлежни органи, Заинтересована јавност, Медији, Невладине организације	2020.	17.200.000 РСД	Буџет града Чачка, Буџет Републике Србије, Пројектно финансирање. Донације.	Ојачан систем заштите и унапређења квалитета ваздуха.	*Извори финансирања. **Могућа сарадња са људима у другим срединама како у земљи тако и у иностранству.

ОПШТИ ЦИЉ: Заштита животне средине јачањем нормативних, институционалних и развојних капацитета Града Чачка у области ОИЕ и ЕЕ

Активност	Опис	Носиоци	Учесници у реализацији	Период реализације	Процена трошкова	Извори финансирања	Очекивани резултати	*Одрживост **Могућности мултипликације
6.2.2.3. Повећање ЕЕ у зградарству	Реконструкција градске управе Санација објеката ОШ Ратко Митровић Реконструкција вртића „Колибри“	Град Чачак	Надлежне установе, образовне и научне установе, јавне установе, заинтересована јавност	2020.	31.368.000 РСД	Буџет Града Чачка, Министарство рударства и енергетике, Канцеларија за јавна улагања,	Створени, институционални и развојни капацитети за квалитетније управљање енергетским ресурсима. Створени услови за израду енергетских пасоша зграда. Израђени енергетски пасоши. Повећана енергетска ефикасност у зградама. Обезбеђени услови за развој и реализацију пројеката везаних за ЕЕ кроз обезбеђивање стимулационо подстицајних мера.	*Извори финансирања. Политичка воља и ефикасан рад надлежних институција. Стручна подршка и подршка кроз развојне пројекте. ** Могућност сарадње са научно образовним установама и другим институцијама у земљи и иностранству (размена искустава, реализација заједничких пројеката и тд). Могућност развоја методологија за решавање проблема у другим сегментима заштите животне средине.

План имплементације стратегије одрживог развоја града Чачка за 2020. годину објавити у „Службеном листу града Чачка“.